אלע צום אפעל! די ווינטער-הילף-אקציע אנגעהויבען מיט א זאמלונג

NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 260 | Łódź, Czwartek, 12 listopada 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, דאנערשטאג פ' מ'להות כ"ז מרחשון תרצ"ז | 14 יאהרגאנג

היסטארישער טאג אין פוילען

די נעכטיגע אומאפהענגיגקייטס-פייערונגען אין ווארשא און אין גאנצען לאנד

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
היינט, פון סאמע אינדערפריה אן האט אין ווארשא געהערשט א דערהויבענע יום-טובדיגע שטימונג.

די הויפט-שטאט איז געווען רייך דעקארירט מיט פעהנער און דורך די גאסען האבען מארשירט פארשיעדענע געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס און פון מיליטער-אפטיילונגען.

10 אינדערפריה איז געווען דער קולמינאציאנס-פונקט פון די פייערונגען — די מיליטער-איבער-קוק אויפ'ן מאקאטאווער פעלד, וועלכע עס האט אנגעפיהרט דער מארשאל רידז-שמיגלי.

12 ביי טאג האט זיך געענדיגט די דעפילאדע און דאס מיליטער האט אפגעמארשירט אין דער ריכטונג צום שלאס.

דער גאנצער יעג איז געווען אויסגעשטעלט מיט דעלעגאציעס פון געזעלשאפטליכע ארגאני-זאציעס.

עס זענען פארגעקומען גאטעסדינסטען אין אלע שוהלען פון אלע אמונות.

שפעטער זענען פארגעקומען פייערליכע אקא-דעמיעס, קאנצערטען און ספעציעלע גאלא - פאר-שטעלונגען.

די פייערונגען זענען אויסגעפאלען אויסערגע-וועהנליך אימפאזאנט.

פונ'ם גאנצען לאנד און פון אויסלאנד זענען אנגעקומען טעלעגראפישע און טעלעפאנישע מיט-טיילונגען וועגען גרויסע פייערונגען אין שייכות מיט פוילענס אומאפהענגיגקייטס-יום-טוב.

דער יודישער אנטייל

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
אויפן רוף פונם ווארשאווער ראבינאט זענען היינט אין אלע שולען, בתי מדרשים און שטיבלעך אפגעריכט געווארען ספעציעלע גאטעסדינסטען, גע-זאגט געווארען תהילים און „הנותן תשועה" פארן מארשאל שמיגלי-רידז.

אין דער טלאמאצקער סינאגאגע האט זיך פער-זאמעלט די גאנצע ווארשאווער יודישע שול-יוגענד. עס איז דארט אנוועזענד געווען דער רעפערענט פונם בילדונגס - מיניסטעריום און א פארשטעהער פונם איגענ'ם-מיניסטעריום. דער אויר-בער-קאנטאר קוסעוויצקי מיט'ן כאר האבען געזונ-גען קאפיטלעך תהילים.

דער ראבינער פראפ. שאר האט געהאלטען א לענגערע רעדע מעניני דיומא. דערנאך איז אפגעזונ-גען געווארען דער פוילישער הימן.

אין נאזשיק שוהל זענען געקומען די יודישע זעל-נער פונם ווארשאווער גארניזאן. ס'איז געווען אנ-וועזענד א פארשטעהער פון קריגס-מיניסטעריום און העכערע אפיצירען. א דרשה האט געהאלטען דער הויפט-ראבינער מאיער שטיינבערג, און ס'איז גע-זאגט געווארען הנותן תשועה — פארן מלוכה-פרעזידענט און פארן נייעם מארשאל. 10 א זייגער איז אין דער זעלבער שוהל ווידער פארגעקומען א גא-טעסדינסט, אויף וועלכער עס זענען אנוועזענד די קינדער פון די קהלה-שולען. הרב פויזנער האט גע-האלטען א פייערליכע רעדע.

א גרויסע פייערונג איז אויך פארגעקומען אין דער פראגער שוהל.

* * *

שוין 9 אינדערפריה האבען זיך שוין אנגעהויבען צו זאמלען די יודישע דעלעגאציעס פון פארשיעדענע ווירטשאפטליכע און געזעלשאפטליכע אינסטיטו-ציעס. ערשטענס האבען זיך פערזאמעלט די פער-זאמלונגען פון פארשידענע פאראיינען, און 10 א זייגער איז מען אוועק צו דער דעפילאדע אויפ'ן מאקאטאווער פעלד.

דארט זענען געקומען די דעלעגאציעס פון די יו-דישע פארלאמענטארישע פארשטעהער פון אגודת הרבנים, פון ווארשאווער ראבינאט (מצד די רבנים מיט העכערע בילדונג איז געקומען דער ד"ר ברוידע פון לאדז) פון דער ווארשאווער קהלה, פון בעלזער חסידים, פון סוחרים - פעראיינען, פון האנדווער-קער, פון קליינהענדלער. יודישע קאמבאטאנטען, ברית החייל א. אז. וו.

* * *

בעת דער אויטא פון מארשאל איז פערביי-פאהרען באטאמעלא, האט א יודישער יונגערמאן צו-געטראגען דעם מארשאל גופא א בריף. דער יונגער-מאן הייסט לשאן גלאנץ — א דענטיסט פון סטרי, און אין דעם בריף בעט ער שטיצע. לכתחילה איז גלאנץ פערהאלטען געווארען, אבער מ'האט איהם תיכף באפרייט.

* * *

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
צוליב דעם, וואס צענדליגער טויזענדער מענ-שען זענען אנגעקומען קיין ווארשא מיט די בילעטע-צוגען האט געהערשט אין די האטעלען א גרויס גע-דראנג און הונדערטער מענשען, וועלכע האבען נישט געהאט וואו צו שלאפען האבען זיך געמוזט א גאנצע נאכט ארומדרייען אין די גאסען.

* * *

ווארשא, 11 (יט"א טעל.)
אויף דער דעפילאדע אויף די מאקאטאווער פעלדער אין יו"ט פון פוילענ'ס אומאפהענגיגקייט איז די אגודת-הרבנים אין פוילען געווען רעפרע-זענטירט דורך א דעלעגאציע אין די פערזאנען פון וויצע-פארזיצער פון ועד-הפועל הרב י. מ. קאנאל (ווארשא), סעקרעטאר הרב ר. י. נייפעלד (נאווידוואר נעבען מאדלין) און דירעקטאר ד"ר לאנגלעבען.

א דעלעגאציע אין דעמזעלבען צוזאמענ-שטעל האט נאך דער דעפילאדע איבערגעגעבען גליקוואונשען פאר מארשאל עדווארד שמיגלי-רידז און גענעראל-אינספעקטאראט פון דער ארמעע.

ווארשא, 11 (יט"א טעל.)
אין טאג פון פוילענ'ס אומאפהענגיגקייט-יו"ט זענען נישט געווען טעטיג די ביורא'ס פון קרן-היסוד, קרן-קימת און א"י-אמט.

יודען, וואס זענען בעשאנקען געווארען מיט ארדענס

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
צווישען די פערזאנען, וואס האבען היינט בע-קומען פערדינסט-קרייצען געפינען זיך די פאלגענדע יודען:

אפיצירען-קרייץ פון פאלאניא - רעסטיטוטא האט בעקומען דער באנקיר פאוועל האלפערן, קאוואלירען - קרייץ פון פאלאניא - רעסטיטוטא — דער אינדוסטריעלער סטאניסלאוו ראזענבערג (פאר-מער פונם בעקאנטען פובליציסט קאנראד וווזאם), זילבערנע פערדינסט - קרייצען — דער יודישער פיס-זשורנאליסט ב. הילינאוויטש און דער ווילנער יודישע פלל-טוער קרינסקי און נאך א רייה אנדערע.

צווי ביי טאג האט מען די בעשאנקענע דעקארירט מיט די ארדענס אינם רעגירונגס-קאמיסאריאט.

געשטארבען ד"ר יהושע טהאן

קראקא, 11 (יט"א טעלעגראפיש)
היינט האלב 4 פארנאכט איז אין זיין וואוינונג געשטארבען דר. יהושע טהאן.

לידענד זייט מעהרערע יאהרען איז דער פיה-רענדער יודישער פאליטיקער און דענקער דעם לעצ-טען יום-כפור שווער קראנק געווארען בעת דער תפילה אין קראקאווער טעמפעל. זייט דעמאלט האט ער שוין נישט פערלאזען דאס בעט. די שוועהרע לונ-גען-קראנקהייט האט איהם פערצעהרט.

ביים טויטען בעט זענען געווען פערזאמעלט די נאהענטסטע פאמיליע-מענשען, חבר פרעזעס חבר ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין מערב-קליינ-פוילען ד"ר הילפשטיין און פארשטעהער פון דער פראקציע „נאווי דזענניק".

חבר טערמין פון דער לויה איז נאך נישט בע-קאנט.

ד"ר יהושע טהאן איז אלט געווען 66 יאהר.

קראקא, 11 (טעלעפאניש)
דאס גאנצע קראקאווער יודענטום איז איינגע-הילט אין טיפען טרויער צוליב'ן טויט פון דעם בעל-וואחסטען ציוניסטישען מנהיג ד"ר טהאן.

די לויה וועט פארקומען מארגען 2 ביי טאג.

פון אלע עקען לאנד זענען אנגעקומען קאנדא-לענץ-דעפעשען.

ווארשא, 11 (טעלעפאניש)
צו דער לויה פון ד"ר טהאן פאהרען ארויס קיין קראקא פארשטעהער פון פיל ארגאניזאציעס און אינ-סטיטוציעס און צ. א. פון יודישע קאלא — דעפ. ד"ר זילבערשטיין און סענאטאר פראפ. שאר; פון „היינט" — י. גיטערמאן, פון צ. ק. פון דער ציו-ניסטישער ארגאניזאציע — ד"ר ראזענבלאט פון לאדז, ד"ר שיפער און ד"ר קליינבוים.

געפאלען א זייל פון פוילישען יודענטום...

עס איז אוועקגעגאנגען טראגיש - מענשליכער גורל צו האבען חיים טרייט אויך פון אונזערע פיהרער...

ביז צו דער לעצטער מינוט, צום לעצטען אטעם פון זיין אידעאלער נשמה האט ער אונז בעלערנט און געפיהרט — מיט דער גאנצער קראפט פון זיין פיל-זייטיגען טאלאנט, מיט דער גאנצער איבערצייגונג פון זיין שטארק-ראציאנעלליכען גלויבען, מיט דעם גאנ-צען שפראצענדען איינפלוס פון זיין גייסטרייכער פערזענליכקייט...

טהאן — דער יחיד, טהאן! דער ציוניסטישער פיהרער, דער קעמפער פאר נאציאנאלער קולטור, פאר אונזער פאליטישע רעכט, דער דענקער חוץ פר-מיציסט, דער רעדנער, דער פאליטיקער, וועלכער פון — דער מענש; יעדע פון די דאזיגע קורצע פארצייכנונגען פאדערט א באזונדערע ברייטע בא-האנדלונג, אן אפשאצונג פון דעם זייל פון פוילישען יודענטום...

טהאן — די פערקערפערונג פון אונזער נאציאנאלער און מענשליכער ווירדע.

נישטא מעהר די לעבעדיגע קוואל פון טיפער יודישער חכמה און רעטעלער, פיינער אינטעלי-גענץ...

ער איז דאך געווען א משלם — פערקערפערט אין זיך אליין, וואס שאפט דעם אמת'ן טיפ פון תלמיד-חכם און גלייכצייטיג דער פיין-שמעקער פון אייראפעאישער קולטור, דעם טיפזיניגען דענקער און פילאזאפישען שרייבער — דעם מחבר פון די „גרונד-פרינציפען פון דער קאנטישער מאראל — פילאזאפיע און איהר ענטוויקלונג" פון סיסטעם פון הערבערט ספענסער א. א.

אין זיינע פריהסטע סטודענטען-יאהרען, לערנענדיג אין ראבינער - סעמינאריום אין בערלין האט טהאן זיך אריינגעווארפען אין דער נאציאנאלער בעוועגונג. דארט האט ער געגרינדעט העב פעראיין „יונג-אידי-ראעל" און פון דארט האט ער געצויגען זיין געזעל-שאפטליך - ארגאניזאטארישע ארבייטס-ליניע.

אין גאליציען האט ער אנגעהויבען מיט א בער שוידען 2 וועכענבלאט אין שנעל געווארען די ציוני-סטישע מוראלע פיגור פון דארטיגען יודענטום.

ער פיהרט אן מיט דער ארבייט פון ציוניסטישען צ. ק. אין מערב-גאליציען, ער בעטייליגט זיך אק-טיוו אין קאמיטעט פון די דעלעגאציעס ביי דער פרי-דענס-קאנפערענץ אין פאריז, ער פיהרט אן מסדר די פאליטישע ארבייט אלס פילמאליגער סיים-דעפוטאט און „קאלא"-פרעזעס.

עס איז נאך צו פריש דער וועהטאג, כדי צו גע-פינען אן אפשאצונג...

ווען עס איז געשטארבען מארשאל פילסודסקי, האט מען אויסגעצייכנט אין דער פוילישער פרעסע דעם ארטיקעל פון ד"ר טהאן.

ער האט אויף זיין שטיינער פראכטפול געשרי-בען וועגען זיין מאיעסטעט דעם טויט. צי האט ער שוין דאן געפיהלט, דער מחבר פון ארטיקעל, ווי נאהענט ער איז צו דעם עצם טעמא? ווי קורץ עס איז חשר וועג, וואס פיהרט איהם צי דער אייביג-קייט?...

אנגעזעצבאר איז דער פארלוסט... נישטא קיין צווייטער טהאן... די פערל פון פוילישען יודענטום...

אדוו. ז. שטרויך

* * *

ד"ר יהושע טהאן איז געבוירען געווארען דעם 13-טען מערץ 1870 אין לעמבערג. ער האט שטודירט פילאזאפיע אין בערלין און זיך דאקטאריזירט אין 1895. אין 1897 בעקומט ער סמיכות אויף רבנות אין דער בערלינער „לעהראנשטאלט פיר די יודי-סענשאפטען דעס יודענטומס". זייט דעמאלט האט ד"ר טהאן פערנומען דעם אמט פון ראבינער און פרעדיגער אין קראקא.

שוין אין דער פריהער יוגענד האט ד"ר טהאן זיך בעקענט צום נאציאנאלען יודענטום און פיל געלייסטעט פאר דער בעגריגדונג פון דער ציוניס-טישער אידעאלאגיע. נאך אלס סטודענט איז ער גע-ווען מיטגרינדער פון ציוניסטישען פעראיין „יונג-ישראל" אין בערלין. אין זיין יוגענד האט ער אין דער ציוניסטישער בעוועגונג צוזאמענגעארבייט מיט ד"ר עהרענפרייז, מיכה-יוסף בערדיטשעווסקי און ד"ר מ. ברוידע. ער האט דעמאלט געהערט צו די ערשטע מיטארבייטער פון ד"ר הערצל, אחד-העם און מאקס נארדוי, און שפעטער מיט נחום סאקאלאוו און ד"ר ווייצמאן, מיט וועלכע ער האט אויסגע-בויט די אידעאלאגישע יסודות פון פאליטישן ציוניזם.

ד"ר טהאן איז געווען מיטגליד פון אלע סיימען אין אומאפהענגיגען פוילען, חוץ דעם איצטיגען א רייה יאהרען (אין צווייטען און דריטען סיים) איז ד"ר טהאן געווען פרעזעס פון יודישען פארלאמענ-טארישען קלוב, און ענטוויקעלט א ברייטע פארלא-מענטארישע טעטיגקייט. אין 1919 איז ער געווען וויצע-פארזיצער פון קאמיטעט פון יודישע דעלעגאציעס אין פאריז. זייט דער ענטשטעהונג פון דער פער-ברייטערטער יודישער אגענץ (אויגוסט 1929) איז ער געווען מיטגליד פון איהר ראט. א רייה יאהרען איז ער געווען פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין מערב-קליינפוילען און שלעזיען און די לעצטע יאהרען — עהרען-פרעזידענט פון דער ארגאניזאציע. ד"ר טהאן האט אקטיוו מיט-געארבייט אין אלע איניציאטיוען פאר א"י און דער העברעאישער קולטור.

ד"ר טהאן האט אויך ענטוויקעלט א לעבהאפטע ליטערארישע און וויסענשאפטליכע טעטיגקייט. ער געהערט צו די בעסטע רעפרעזענטאנטען פון דער העברעאישער וויסענשאפטליכער קולטור און פוב-ליציסטיק, די אויך פון דער אלגעמיין-יודישער. אין צאהלרייכע יודישע זאמעלביכער, אלמאנאכען און צייטשריפטען האט ער מיטגעארבייט מיט זיין גלענצענדער פעדער. זיינע יוערק בילדען אייבעם פון די ווערטפולסטע בייטראגען צו דער אידעאלא-גישער בעגרינדונג פון דער יודישער רענעסאנס-בעוועגונג. ער האט געשריבען העברעאיש, יודיש, פויליש און דייטש. פון אפגעשלאסענע ווערק פון נפטר דארף מען דערמאהנען: הערבערט ספענסער און א באנד כתבים אין העברעאיש, מעהרערע אפ-האנדלונגען אין דייטש („צור געשיכטע פילאזאפי-שען בעגרינדונג דעס ציוניסמוס", „טעאדאר הערצל", „איינינגעס צור אריענטירונג איבער די וועלט-לאגע דעס יודענטומס" א. אנד.), געזאמעלטע אויסגאבע פון סיים-רעדעס א. אנד.

(יט"א)

הסכם צווישען פוילען און ענגלאַנד

אַפיציעלער קאָמוניקאַט נאָך מינ. בעק'ס וויזיט אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 11 (ספ. טעל.)
נאָכ'ן פאַרענדיגען די געשפּרעכען, וועלכע דער מיניסטער בעק האָט געפיהרט אין לאָנדאָן מיט די מיטגלידער פון דער בריטישער רעגירונג, האָט היינט דער פאָרעין-אָפיס פאַרעפענטליכט פאָלגענדען קאָמוניקאַט, וועלכער איז פעסטגעשטעלט געוואָרען צוזאַמען מיט'ן פוילישען צד:

„אין משך פון די פאַרגאַנגענע דריי טעג האָט דער פוילישער אויסערן-מיניסטער בעק אָפּגעהאַלטען מיט'ן אויסערן-מיניסטער, ווי אויך מיט אַנדערע רעגירונגס - מיטגלידער אַ רייהע קאָנפערענצען וועגן דער אַלגעמיינער סיטואַציע אין אייראָפּא און וועגען פראַגען, וואָס זענען דירעקט נוגע פוילען און ענגלאַנד.

די ה"ה בעק און אידען זענען געווען צופרידען פעסטצושטעלען דעם הסכם אין די אָנשויאונגען און כוונות פון ביידע רעגירונגען בנוגע די פראָבלעמען, וואָס אינטערעסירן געמיינזאַם ביידע לענדער. זיי האַלטען פאַר הערכסט-געוואונשען, דאָס די בעמיהונגען צו ערלעדיגן די אייראָפּעאישע פראָבלעמען זאָלען ווייטער געפיהרט ווערען. עס איז אויך אויסגענוצט געוואָרען די געלעגענהייט צו בעטראַכטען אַ רייהע פונקטען, וואָס זענען פאַרבונדען מיט דעם פראָפּאָנירטען מערב-פאַקט, בנוגע וועלכען פוילען איז פאַראינטערעסירט. עס איז אָנערקענט געוואָרען, דאָס עס מוז געפונען ווערען אַ וועג צו בעהמען אין בעטראַכט די גערעכטע אינטערעסען פון פוילען אין דער דאָזיגער פראַגע.

די ה"ה בעק און אידען זענען אין דער מיינונג, אַז די אינטערנאַציאָנאַלע צוזאַמענאַרבייט קאָן אַמגינסטיגסטען דערהאַלטען ווערען אין די ראַהמען פון דער פעלקער-ליגע, און אַז גאַרנישט זאָל אַזוי געפעהרליך געווען פאַר די האָפנונגען צו פאַציפיצירען אייראָפּאַ, ווי די בולטע און אָפענע צוטיילונג פון אייראָפּאַ אויף געגענזייטיגע בלאָקען".

צוזאַמענפאָהר פון „אָרט" אין וואַרשא

וואַרשא, 11 (טעלעפאָניש) היינט האָט זיך געעפענט דער צוזאַמענפאָהר פון „אָרט", צו וועלכען עס זענען געקומען 50 דעלעגאַטען פון 40 שטעט.

פון פּאַריז איז געקומען דער פאָרשטעהער פון וועלט-פערבאַנד פון „אָרט", לוואָוויטש.

געעפענט האָט דעם צוזאַמענפאָהר ד"ר מייזנער אין נאָמען פון יודישען קהלה האָט בעגריסט פראָפ. שאָר.

דעם בעריכט האָט אָפּגעגעבען יאַשונסקי וועגען פאַכשולען פון „אָרט". וועגען דער שפּיצען-אינדוסטריע אין לאָדז, וועגען וועבעריי, וועגען עופות-צוכט און ביהנען-צוכט. וועגען לאַנדווירטשאַפטליכער טעטיגקייט האָט בעריכטעט אינוס שאַליט.

אין פּרעזידיום איז צוו. א. געוועהלט פון לאָדז ד"ר ווישאָוויאַנסקי

דער צוזאַמענפאָהר דויערט.

וואָס האָט מינ. אידען געענטפערט דעם מינ. בעק

וועגען דער פראַגע פון יודישער אימיגראַציע קיין ארץ-ישראל

אַ מיטטיילונג פון „דיילי-העראַלד"

לאָנדאָן, 11 (יט"א טעל.)
„דיילי טעלעגראַף" ברענגט היינט אַ בעריכט פון זיין פוילישען קאָרעספּאָנדענט, וועלכער גיט איבער, אַז מיניסטער יוזעף בעק האָט אין זיינע געשפּרעכען מיט מינ. אידען שוין בעריהרט די פראַגע וועגען יודישער אימיגראַציע קיין א"י.

מינ. אידען זאָל — לויט די אינפאָרמאַציעס פון „דיילי הערעלד" — האָבען געענטפערט, דאָס נעמענדיג אין אַכט דעם פאַקט, אַז די קעניגליכע קאָמיסיע טרעט איצט צו אויסצופאָרשען דעם גאַנצען קאָמפּלעקס א"י-פּראָבלעמען, איז איצט די צייט קוים פּאַסיג צו בעהאַנדלען די דורך מינ. בעק בעריהרטע פראַגע.

„די יודען-פראַגע אין פוילען איז נישט קיין פּאָליטיש, נאָר אַן עקאָנאָמיש פּראָבלעם"

אינטערוויו מיט מיניסטער יוזעף בעק אין „טיימס"

לאָנדאָן, 11 (יט"א טעל.)
אין דער היינטיגער „טיימס" איז ערשינען אַ אינטערוויו מיט מיניסטער יוזעף בעק, וועלכער האָט אין בעצוג אויף דער יודען-פראַגע אין פוילען ערקלערט, דאָס די דאָזיגע פראַגע איז נישט קיין פּאָליטיש, נאָר אַ ווירטשאַפטליך פּראָבלעם. די גרויסע מעהרהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען — האָט מיניסטער בעק ערקלערט — בעשטעהט פון קליינהענדלער, וואָס זייער לאַגע איז זעהר אַ שווערע, מחמת עס בעשטעהט די נויטווענדיגקייט צו ענדערען דאָס גאַנצע ווירטשאַפטליכע סיסטעם פון פוילען. עמיגראַציע — ערקלערט מינ. בעק — איז דער איינציגער אויסוועג פון דער דאָזיגער לאַגע. די פוילישע רעגירונג אינטערעסירט זיך דעריבער מיט דעם פּראָבלעם פון דער אויסוואַנדערונג; ער אָבער, מינ. בעק, אָנערקענט (ווערטליך: „פיהלט"), אַז די ענגלישע רעגירונג קען בעהאַנדלען די דעטאַלען פון די מעגליכקייטען פון יודישער איינוואַנדערונג קיין א"י מיט מעהר אויטאָריטעט און וויסען, ווי די, וואָס ער, מינ. בעק, בעזיצט אין דער דאָזיגער אַנגעלעגענהייט.

ווער וועט דעקען די הוצאות

אויף די מיליטער-פאַרשטאַרקונגען אין ארץ-ישראל

לאָנדאָן, 11 (יט"א טעל.)
דער קאָלאָניען-מיניסטער אָרמסבי גאָר האָט דערקלערט אין פּאַרלאַמענט, אַז די הוצאות צוליב די מיליטערישע פאַרשטאַרקונגען אין ארץ-ישראל וועלען צוגלייך געדעקט ווערען פון דער ענגלישער און פון דער א"י-רעגירונג.

ווי גרויס די דאָזיגע הוצאות זענען איז נאָך דערווייל נישט מעגליך פעסטצושטעלען.

קעניגליכע קאָמיסיע אנגעקומען קיין א"י

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)
היינט, האַלב 7 פריה, איז קיין א"י אָנגעקומען די קעניגליכע קאָמיסיע בראש מיט לאָרד פּיל.

פון פּאָרט סאַיד איז די קאָמיסיע מיט אַ ספּעציעלען צוג אָנגעקומען קיין לוד (לידא). ביי אַ זעהר שענעם וועטער האָט די קאָמיסיע אָפּגעוואַרט בלויז אַ גאַנץ קליינער עולם צוו. וועלכע עס האָבען זיך געפונען בלויז צוויי זשורנאַליסטען און עטליכע פאָטאָ-רעפּאָרטערען.

אין נאָמען פון הויך-קאָמיסאַר האָט די קאָמיסיע מקבל-פּנים געווען זיין אַדיוטאַנט.

פון לוד איז די קאָמיסיע אין אויטאָמאָבילען אָפּגעפאָהרען קיין ירושלים, וואו עס זענען פאַר איהרע מיטגלידער צוגעגרייט געוואָרען אַפּאַרטאַמענטען אין קעניג. דוד-האָטעל. די אַמטליכע אַרבייטען פון דער קאָמיסיע וועלען פאָרקומען אין פּאַלאַס-האָטעל אין ירושלים.

פאַראויס די אויטאָמאָבילען, מיט וועלכע עס זענען געפאָהרען די מיטגלידער פון דער קעניגליכער קאָמיסיע, איז געפאָהרען אַן אויטאָ מיט צוויי פּאָליציי-פאָרשטעהער.

קיין שום אינצידענטען זענען אין ערגעץ, אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם אָנקום פון דער קאָמיסיע, נישט פאָרגעקומען.

פייערונג פון וואַפענשטיל-שטאַנד-יו"ט אין א"י

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)
די היינטיגע פייערונג פון טראַדיציאָנעלען יאָרפּענשטילשטאַנדס-טאָג פון 11-טען נאָוועמבער איז אויסגעפאַלען זעהר אימפּאָזאַנט. בעזונדערס פייערליך איז דער יו"ט געווען אין ירושלים, וואו עס האָבען זיך אין די פייערונגען אויך בעטייליגט די מיטגלידער פון דער קעניגליכער קאָמיסיע.

נאָך די אָפיציעלע צערעמאָניעס איז פאָרגעקומען אַ גאַסען-צוג פון די יודישע קאָמבאַטאַנטען פון ענגלישען מיליטער צום מיליטערישען בית-עולם אויפ'ן הר-הזיתים, וואו עס זענען אָפּגעריכט געוואָרען תפילות לכבוד די יודען, וואָס זענען געפאַלען אין דער וועלט-מלחמה אין די קאַמפען פאַר א"י. אויפ'ן אָרט זענען געווען פאָרזאַמעלט דעלעגאַציעס פון אַלע יודישע אינסטיטוציעס און קערפּערשאַפטען בראש מיט פאָרשטעהער פון דער יודישער אַגענץ און ועד הלאומי.

די אַראַבער האָבען בויקאָטירט די פייערונג.

גען. דיל. אויף אַ יודישער קאָמבאַטאַנטען-פייערונג

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)
דער מיליטערישער קאָמענדאַנט אין א"י, גען. דיל איז היינט אָנוועזענד געווען אויף אַ פייערונג פון קאָמבאַטאַנטען צוליב'ן יאָהרטאָג פון וואָפענשטילשטאַנד.

מיט אַ רעדע איז אויפגעטראָטען דער מיטגליד פון דער אַגענץ משה טשערטאָק.

די פייערונג האָט זיך פאַרענדיגט מיט'ן געזאַנג פון'ם ענגלישען הימן און פון התקוה.

בעשלוססען פון אַראַבישען אויבער-ראַט

נישט מיטצואַרבייטען מיט דער קעניגליכער קאָמיסיע

ירושלים, 11 (יט"א טעל.)
דער אויבערשטער אַראַבישער ראַט האָט אויף זיין היינטיגער זיצונג ענדגילטיג בעשלאָסען נישט צו ענדערען דעם פריהערדיגען בעשלוס וועגען נישט מיטאַרבייטען מיט דער קעניגליכער קאָמיסיע.

אונטערן דרוק פון די אַראַבישע מלכים איז אָבער בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקען אַ שריפטליכע בעגריסונג מיט אָנגעגעבענע מאָטיווען הלמאַי דער ראַט אַרבייט נישט מיט מיט דער קאָמיסיע, ווי אויך — אַ מעמאָראַנדום מיט די אַראַבישע פאָדערונגען.

DR. MED. H.
Różaner
הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראַנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אָן פון 9—1 פאַרט. און פון 5—9

Dr. REICHER
פּאַלודניאָווא 28, טעל. 93-201
ספּעציאַליסט
פאַר מענער · שוועכע · בעהאַנדלונג
סעקסועלע שטאָרונגען פון פסיכאַ · אַנאַליזע
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָוונט.
זונטאָג און חגאות פון 9—12.

אויפמאַדערונג!
דערמיט פאָדערן מיר אויף די בעזיצער פון פּראָטעסטען פון דער פירמע
Sz. Wielgowski,
Łódź, Pl. Wolności 4
זיך צו מעלדען אין אייגענעם אינטערעס צו דער פירמע
BRACIA CZĘSTOCHOWCY
Cegielniana 15 פון 5 ביז 7 אָוונט

אַ הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער פריינד ה' לייבוש דזשיאַלאָווסקי און פאַמיליע צו דער חתונה פון זיין טאָכטער פרל. אסתר מלכה מיט ה' הענעך לעבאָוויטש
מיר ווינשען, דאָס איהר זאָלט דערלעבען פיל נחת און פרייד, דעם יונגען פּאָר אַ גליקליך צוזאַמענלעבען.
אברהם בראַכמאַן און פרוי.

אויערען, נאָז און האַלז און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 27-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוגאַ) אָפּעראַציע א. אז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9—2 און פון 4—8 אָוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
אַ רענטגען-קאַבינעט
פאַר דורכליכטונגען און פאָטאָגראַפיעס

געדענקט, ביי
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע בילליגער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פאַרשידענע רעשטען
קומט און איבערצייגט אייך
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5
טעל. 09-156.
געדענקט פראַנט II שטאָק.

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגעמאַכט די עלטסטע היטען
אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו
3.50
„TOLA"
25 Zawadzka 25

וויכטיג פאַר פאַבריקאַנטען!
און האַנדווערקער
שוויי-סזינגער, מאַשינען-טיילען און רעפּעראַטורען
פיהרט אויס בילליג
די מעכאַנישע שלאָסעריי
י. רעדער
לימאַנאָווסקאַ 11/13
(רוג זאַכאָדניאַ)

מאָרגען, פרייטאָג, דעם 13 נאָוועמבער ד. י. 12 אַ זייגער בייטאָג צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט פון אונזער אונפאַרגעסליכען
נ"ע חיים ב"ר מאיר מאַרגוליעס
וועט פאָרקומען אויפ'ן בית-החיים אַ הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה,
צו וועלכע אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען. די קינדער.

אונזער הערציגען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם ג' קאַסירער
ר' אברהם ראָזענפעלד
פון אונזער טראַיער, צוליב'ן טויט פון זיין אונפאַרגעסליכער מוטער
שרה נ"ע
די פאַרוואַלטונג פון „לינת משמורים".

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 02-126
נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—5, 8—9 אָוו.

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער - שוועכע
8 טראַוגוטאַ 8, טעל. 89-179
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
צוריקגעקעהרט
פאַר פרויען — אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
J. GOLDBERG
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Śródmiejska 20, tel. 186-13.
נעמט אָן פון 11—1 און פון 7—8 אָוונד

Dr. B.Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב — פון 8 ביז 1 בייטאָג

א גינסטיגער טאג
פאר דעם רעגירונגס-מיליטער אין שפּאַניען

מאַדריד, 11 (ספּ. טעל.)
דער קאָמיטעט צו שיצן מאַדריד האָט היינט נאַכט פאַרעפנטליכט פאָלגנדיקן קאָמוניקאַט:
דער נעכטיגער טאָג איז געווען א זעהר גינסטיגער פאַר דעם רעגירונגס מיליטער. אויף אַלע אָפּ־שניטן פון מאַדריד זענען פאָרגעקומען פאַרביסענע שלאַכטן, אין וועלכע די רעגירונגס-אָפּטיילונגען האָבן ... אַן איבערמאַכט.
ביטאַ. זענען פאָרגעקומען בלוטיגע קאַמפן איפ'ן אַפּשניט קאַזאַדעקאַם, וואו די רעגירונגס-פייער, אונטערגעשטיצט פון די לופטפליהער איז אַריבער צו א קאָנטר־אַטאַקע. אַפּוואַרפענדיג די מאַראָ־קאַנער און דעם פרעמדען לעגיאָן. אין דעם דאָ־זיגען קאַמף האָט זיך באַטייליגט א רעגירונגס - עס־קאַדראָן פון 18 אַעראָפּלאַנען, וועלכע איז געפלויגען איבערן שונא, צווינגענדיג איהם אין א מהלה צו פערלאָזען די פאָרנעמטע פּאָזיציעס. אין דער הענד פון דעם רעגירונגס-מיליטער איז אַריינגע־פאַלען א גרויסער סכום פון קריגס-מאַטעריאַל און פיליכע הונדערט געפאַנגענע. אלע בריקען אין מאַנ־צאַנאַרעס געפינען זיך אין רשות פונם רעגירונגס-מיליטער. אין דער געגנט פיען-לאַבראַדאַ און נאַוואַל קאַרנעראָ האָבן רעגירונגס - אַעראָפּלאַנען צוזאַמגט א קאָנצענטראַציע פון א יפּשטענדיגע. צווישן לעגאַנעס און קאַראַבאַנטשעל האָט גוט־ווייליג אין די שפּעטע אָוונט־שעה'ן אויסגעלאַנדעט א דריי־מאָטאָריגע דייטשער יונקערס־אַעראָפּלאַן מיט א לאַדונג פון באָמבעס. דער פּילאָט — א שפּאַנישער אונטער־אָפיציר איז פאַר, איבערגעגאַנגען צום רעגירונגס־מיליטער נאָמינירט געוואָרען אלס פּאָרפּאָרוטשניק. היינט אַנהויבענדיג פון פאַרטאָגס אַטאַקירט די רעגירונגס־פּיעכאָטא אין דער געגנט פון קאַזאַ־דע־קאַמפּאָ.

א ניכטער וואָרט...
צו דער עפּידעמיע פון שלאָגן יודען

אין דעם נעכטיגען „דזשענניק פּאָפּולאַרני“ איז אָפּגעדרוקט אַ זעהר שאַרפער אַרטיקעל פון באַר־ליצקי'ן געגען אַנטיסעמיטיזם א. ב. „פּוילען האָט שוין גענוג מיט דער קאָמפּראָמיטאַציע“.

אין דעם דאָזיגען אַרטיקעל ווערט אָפּען און עהרליך געטאַדעלט (אפשר צום ערשטען מאָל אין אַזאַ פאָרם), די כוליגאַנישע בלוטיגע אַרויסטריטען פון דער ענדעקישער סטודענטעריע און סתם יו־גענד געגען דער פרידליכער יודישער בעפעלקערונג.

צ. אַ. ווערט אין דעם דאָזיגען אַרטיקעל געזאָגט:
„אויב עס זענען אָבער נישטאָ קיין גענוגענדע כּוחות בכדי צו גאַראַנטירען די בירגער זיכערקייט און רוה, ד.ה. אויף אויסצופיהרען די עלעמענטאַרע פּליכט, וואָס ליגט אויף דער מאַכט, בעדאַרף מען זיך דערצידרען א'י אַ לאַגישער דרייסטקייט לגבי דעם געזיסען און דער געשיכטע און אָפּטרעטען דאָס אָרט פאַר אַנדערע, וואָס וועלען אַי די קרעפטען געפינען, אי זייערע פליכטען דערפילען“.

דאָס אַרטיקעל ענדיגט זיך אַזוי:
„פּוילען האָט שוין גענוג מיט דער קאָמפּראָ־מיטאַציע! עס איז די העכסטע צייט, אַז די רעגירונג זאָל זיך מיט'ן פּראָבלעם פונ'ם אַנטיסעמיטיזם פאַר־בעהמען ערנסט און סעריעז!“

8000 יודישע בעקערייען
אין דער סכנה געשלאָסען צו ווערען

וואַרשאַ, 11 (טעלעפאָניש)
היינט האָט זיך געעפענט דער אַלפּוילישער אויסעראָרדענטליכער צוזאַמענפאָהר פון יודישע בע־קער, צו וועלכען עס זענען געקומען איבער 200 דעלעגאַטען.
די לאַדזשער דעלעגאַציע בעשטייט פון: אַדוו. ניימאַן, צווייליך, פּאַקולאַ, רעמבעלינסקי, קופּער־מאַן, מיצענמאַכער און לייזעראָוויטש.
דער צוזאַמענפאָהר האָט זיך געעפענט אונטער'ן פאָרזיץ פונ'ם סטאַרשי פון בעקער־צעך, בליימאַן.
די געהאַלטענע רעדעס זענען אין סך־הכל גע־ווען איין גרויסער וויי־געשריי פון די יודישע בעקערס, ווייל, כידוע, וועט אין 10 טעג אַרום טרעטן אין קראַפט די מעכאַניזאַציע-גזירה און 8000 יודישע בעקערייען דראָהט די סכנה פערמאַכט צו ווערען. ווען דאָס זאָל צושטאַנד קומען בלייבן איבער 10 טויזענד יודישע משפחות אָהן ברויט...

די לאַגע פון די בעקערס וועט זיך אַרויס צו־זיין אַ פערצווייפעלטע, און אין די רעדעס איז שטאַרק קריטיקירט געוואָרען די צענטראַלע אין וואַרשאַ, וועלכע האָט זיך לעת עתה אָפּגעפערטיגט מיט בלויזע הבטחות, און פון די אָפּגעגעבענע בעריכ־טען האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אלע אינטערווענצען ביז איצט האָבן נישט געגעבן קיין שום רע־זולטאַט.

עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וואָס אַפּעלירט צו די מאַכט־אָרגאַנען און צו דער רעגירונג, אַז די גזירה זאָל אָפּגעלייגט ווערען. די דאָזיגע רעזאָלוציע וועט מאָרגען איבערגעגעבן ווערען אין די געהעריגע אינסטאַנצען דורך אַ ספּע־ציעלער דעלעגאַציע, אין וועלכער עס גייען צ.אַ. אַריין די לאַדזשער: פּאַקולאַ, לייזעראָוויטש און רעמ־בעלינסקי.

„טפשות און קאָמפּראָמיטאַציע“
וועגען די הערץ-כוואַליעס אין דייטשלאַנד

בערלין, 11 (ספּ. טעל.) די טעג איז בעזייטיגט געוואָרען פון אַ וויסענשאַפטליכען אינ־סטיטוט אין בערלין דער נאָמען פונ'ם בעריהמטען געלעהרטען הערץ (ערפינדער פון די אַזויגערופענע „הערץ-כוואַליעס“).

די „פּאַט“-אַגענטור אינפאָרמירט וועגען דעם די פּוילישע צייטונגען און גיט צו:
„לעת עתה איז נישט אויפגעקלערט געוואָרען די פראַגע, צי אין דער דייטשער וויסענשאַפט־ליכער טערמינאָלאָגיע וועט פערבלייבען די בע־צייכענונג: „הערץ-כוואַליעס“.
דערויף מאַכט דער „דזשיענניק פּאָפּולאַרני“ פאָלגענדען פּירוש:
„אָט אָ די דאָזיגע זאָרג פון „פּאַט“ וועגען דעם גורל פון די „הערץ-כוואַליעס“, וועלכע זענען דער יסוד פאַר'ן ראַדיאָ-וועזען איז ממש ריהרענד. מיר האָבען מורא, אַז נאָך די היטלעריסטען וועט קיין זכר נישט פערבלייבען, און די הערץ-כוואַליעס וועלען אויף אייביג לויבען דעם גאָנים פון זייער שעפער“.

מאַנדאַטען-קאָמיסיע בעשלאָסען רופען אויסערארדענטליכע
סעסיע פאַר ארץ-ישראל-פראַגען
אָפּגעלעגט בעהאַנדלונג פון אלע ארץ-ישראל-פּעטיציעס

שוועיץ, 11 (יט"א טעל.)
היינט איז געשלאָסען געוואָרען די הערבסט־סעסיע פון דער שטענדיגער מאַנדאַטען-קאָמיסיע פון פעלקערבונד. די קאָמיסיע האָט בעשלאָסען צו־נויפצוקומען זיך אין פריהלינג 1937 אויף אַן אויס־סערארדענטליכער סעסיע צו בעטראַכטען די פראַ־גען, וואָס זענען אויפגעשוואומען אין צוזאַמענהאַנג מיט די אונרוהען פון זומער 1936 אין א"י. דער דאָזיגער בעשלוס ווערט דורך דער קאָמיסיע מאָ־טיווירט דערמיט, דאָס דער מאַנדאַטאַר־מאַכט מוז געגעבען ווערען די מעגליכקייט צונויפצושטעלען די נויטיגע מאַטעריאַלען (וואָס עס וועט, נאַטירליך, זיין מעגליך ערשט באַלדעם), ווי די קעניגליכע קאָ־מיסיע וועט האָבען פערענדיגט איהרע אויספאָר־שונגען אין א"י). אלע פּעטיציעס, וואָס בעציהען זיך אויף א"י־אָנגעלעגענהייטען, זענען געבליבען אונבעהאַנדעלט און וועלען בעטראַכט ווערען אויף דער בעקסטער סעסיע.

„מכבי“-מאַנשאַפט פאָהרט צוריק
פון אמעריקע קיין תל-אביב

ניו-יאָרק (יט"א) מאָרגען פאָהרט אָפּ צוריק קיין א"י די פוטבאָל-מאַנשאַפט פון תל־אביבער „מכבי“, וואָס האָט געווייזט מעהרערע וואָכען אין אמעריקע און געשפּילט עלף פוטבאָל־מעטשען מיט אַמעריקאַנער קלובען. דער לעצטער מעטש איז פאָרגעקומען אויפן יענקיס=סטאַדיאָן אין ניו-יאָרק ביי אַ צושויער פובליקום פון 25 טוי־זענד מענשען. דעם דאָזיגען מעטש, וועלכען „מכבי“ האָט געשפּילט מיט אַ רעפּרעזענטאַנץ פון ניו-יאָרק, האָט „מכבי“ פערשפּילט מיט 4 געגען 1, בסך-הכל האָט „מכבי“ פון די עלף מעטשען גע־וואונען זעקס, פערלוירען דריי און דריי פערענ־דיגט מיט אַ גלייכער גאָלען-צאָהל.

דער בירגערמייסטער פון ניו-יאָרק, פיאָרעלאָ לאַ-גאַרדיאַ האָט אַרויסגעגעבען א געזעגונגס־אויפנאַהמע פאַר דער תל-אביבער ספּאָרט-מאַנשאַפט. וועלכער ער האָט געשאַנקען אַ פלאַג פון דער שטאָט ניו-יאָרק פאַר דעם יודישען פאָרום אין תל־אביב. די „מכבי“-מאַנשאַפט פאָהרט קיין איירעפּ מיט דער „נאָרמאַנדיע“.

אויסצייכנונג פאַר קאָמיסאַר ליטווינאָוו

מאָסקווע, 11 (ספּ. טעל.) די פּאַס-אַגענטור איז מודיע, אַז דעם 10 ד. ח. אויף דער פאַר־זאַמלונג פון „ציק“ איז ליטווינאָוו'ן איבערגעגעבען געוואָרען דער לענין-אָרדען. ביי דער דאָזיגער געלעגענהייט האָט ליטווינאָוו געהאַלטען אַ לענגערע רעדע וועגען דער אויסערן-פּאָליטיק פונם ראַטען-פערבאַנד.

צווישען „אייגענע“...

לאָנדאָן, 11 (ספּ. טעל.)
די רייטער-אַגענטור איז מודיע פון וויען, אַז עסטרייך האָט אָנערקענט די איטאַליענישע אימ־פּעריע אין אַביסיניע.
רום 11 (ספּ. טעל.)
לויט'ן אויפטראַג פונם דייטשען קאַנצלער האָט דער גרויס־פּירשט מאַסען - קאָמאַנדאַנט איבער־געגעבן מוסאָליני'ן דעם אָרדען פון דייטשען רויטען קרייז.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּעטריקאַוער 10 אויף
161 פּיעטריקאָווער 161
טעל. 245-21
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ-פּרייזען

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאַסלעס
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56. tel. 129-27.

אונזער וואָרט
די אייגענטליכע שאַנדע

די געשיכטע גייט אויף צוריק
דאָס הייסט, אַליין, גוטוויליג, ווייל זי אפשר נישט גיין, נאָר די נאַצי-דייטשען שלעפּען זי בגוואַלד אויף צוריק!

פריהער האָט מען די „לאָרעליי“ אָט דאָס הער־ליכסטע ליד פון דער דייטשער ליטעראַטור אַרויס־געריסען ביי היינע'ן און „גלייכגעשאַלטעט“ זי אַלס אַ דייטש פאָלקסליד, און איצט, אַז מ'האָט שוין היינע'ן ליקווידירט, גייט מען נעמען אַרויסרייסען ביי משה רבינו די עשרת הדברות...

עס איז נישט קיין קאַטאָוועס, נישט קיין וויץ, נאָר עס איז אַ פאַקט, אַז דער „יועסט - דייטשער בעאָבאַכטער“ פאָדערט מ'זאָל וואָס שנעלער פער־ריכטען דעם תנ"ך אין דעם זין, דאָס עס זאָל נישט דערמאָהנט ווערען, אַז די עשרת הדברות זענען ענטפלעקט געוואָרען צו משה רבינו. די דערמאָהנ־טע צייטונג, וואָס ווערט אַרויסגעגעבען אין אונזער צייט, אין'ם צוואַנציגסטען יאָרהונדערט, הייסט עס, טענהט, אַז די יודען מוזען עלימינירט ווערען פון דער ביבעל, ווייל דער דייטשער לעהרער קאָן זיך נישט געבען קיין עצה און ווייסט נישט, ווי אויפצוקלעהרען די דייטשע קינדער, אַז גאָט האָט געוועהלט דעם יוד משה, כדי דורך איהם צו ענט־פלעקען די עשרת הדברות

ווייזט דאָך טאַקי אויס, אַז אין נאַצי-דייטש־לאַנד איז איצט זעהר גוט, און די אַלע ידיעות וועגען דעם שטייגענדען הונגער דאָרטען, וועגען דער שרעקליכער דעפּרעסיע זענען אויסגעטראַכטע מעשיות פון צייטונגס-לייט —

ווייזט דאָך טאַקי אויס, אַז וועגען עפּיס אַנ־דערש האָבען זיי נישט צו זאָרגען, ווי נאָר וועגען דעם ווי-אַזוי צו מאַכען עמיגרירען משה רבינו פונ'ם חומש אַרויס. (אפשר וועט הער פאָן-ריבענ־טראָפּ כאַפּען אַ שמועס מיט'ן מינ. אידען וועגען אַ סערטיפיקאַט פאַר איהם קיין ארץ-ישראל...) און וועגען דעם, אַז ווען מען וועט כאַפּען אַ יודען אַ צווייט מאָל פערברענגען מיט אַן אַרישער פרוי וועט מען איהם קאַסטרירען.

יאָ, די אַזוי-גערופענע „ראַסען־שאַנדע“ ווערט אויף אונזערע אויגען שנעל דעגענערירט אין אַ שאַנדע פון דער דייטשער ראַסע, און דאָס, דאַכט זיך, אויף דורי דורות —

וואָרום מיט דער געשיכטע וועט מען נאָך מוזען ווייטער גיין אויף צוריק, און אָנשטאָט אדם הראשונ'ען אין די מעשי בראשית פונ'ם נאַציס־טישען פאָלק אַריינשטעלען אַ ריין-ראַסיגע גאָרילע!
ב.

טאָג-טעגליך
אהן ענדערונגען

איצט איז די סיטואַציע אין שפּאַניען אַריין אין אַזאַ סטאַדיום. וואָס די צייטונגען (שטיצענדיג זיך דער־עיקר אויף די סתירה'דיגע מאָגערע איבפאָר־מאַציעס, וואָס מען בעקומט פון דעם שפּאַנישען בלוטיגען תוהו (ובוהו) רופען אָן — אַ „לאַגע אהן ענדערונגען“.
עס קריגט דעם פּנים פון דעם „אויפן מערב־פראָנט קיין שום נייעס“, בעת די שחיטה איז נאָך אין פולען ברען, די פערביסענקייט שטאַרקט זיך, און דאָך בלייבט עס אַזוי
„אהן ענדערונגען“.
די אויפשטענדיגע זענען אַרום מאַדריד, און לויט די אַלע פּראָפעציייען פון די אינקוויזיטאָרען־אייניקלעך פון די שוואַרצע שפּאַנישע געפערלער, האָט שוין לאַנג געזאָלט זיין נאָך די פליישיגע זאַטע נצחון-פּאַראַדען, און כיבודים-פערטיילונגען.
וואונדערט זיך טאַקע דער גענעראַל קווייפּאָ־דע-ליאַנאָ און טענה'ט דורכ'ן ראַדיאָ, דאָס ער וואונדערט זיך אויף דער אומגעדולדיגקייט, וואָס אַ סך מענשען ווייזען אַרויס לגבי די אָפּעראַציעס הינ־טער מאַדריד.
— „איך האָב קיינמאָל נישט גערעכענט — זאָגט ער — אַז דאָס דעראָבערען מאַדריד וועט זיין אַזאַ לייכטע זאַך (אין דער'אמת'ן האָט ער און זיינע חברים דווקא יאָ גערעכענט און מודיע געווען די ברייטע וועלט שוין מיט פיל וואָכען צוריק, אַז אָט-אָט זענען שוין די אויפשטענדיגע אין מאַדריד!)
דער שונא מיינט אַודאַי, אַז אין די הייזער פון דער הויפּט-שטאָט וועט ער זיך לייכטער שיצען, ווי אין'ם זייענעם פעלד. דאָס נאַציאָנאַלע מיליטער (די מאַראָקאַנער, דער פרעמדען-לעגיאָן, אָנגעפירט פון באַנדעס אויס'וואורפען אינלענדישע און אויס־לענדישע...), דאָס נאַציאָנאַלע מיליטער — פערזי־כערט דער זעלבער גענעראַל — מוז זיך רוקען פאָראויס מיט דער גרעסטער פאָרזיכטיגקייט“.
אין דער ווירקליכקייט אָבער, לויט ווי עס איז צו אורטיילען, פון די מעהר-ווינציגער אָביעקטיווע ידיעות, איז צו זעהן, אַז בעת דעם פאָרזיכטיגען רוקען זיך פאָראויס“ כאַפּען די אויפשטענדיגע געזונד „פון הינטען“ און „פון אויבען“, און דאַכט זיך, ביז וואָס-ווען, ביז די קאַץ וועט קומען איבער'ן וואַסער, און די שפּאַנישע הי'ענע — איבער די טייכען אומשולדיג פערגאָסען בלוט, וועט דאָך מוזען גע־שעהן אַ שטיקעל ענדערונג, ווי דהיינו — אַז אין די פאַשיסטישע לענדער, וואו מען האָט שוין גע־כאַפּט אויסהענגען די פאָהנער פון די שפּאַנישע אויפשטענדיגע, וועט מען זיי מוזען אַרונטערנעמען...
מ.

די טעאָריע פון מיסטישען ראַסיזם

איז אַ געפעהרליך געווער אין די הענד פון פּאָליטישען ראַסיזם

דאָס פּאַריזער ליטעראַרישע וואָכענבלאַט „נוועל ליטערער" האָט איינגעאָרדנט אַ אַנקעטע איבער דער טעמע ראַסיזם. איינער פון די ערשטע האָט גע־נומען אַ וואָרט אין דער אַנקעטע דער באַקאַנטער געלעהרטער פון דער סאָרבאָנע פּראָפ. מילא, זיינע אויספיהרונגען זענען פאָלגענדע:

„דער באַגריף ראַסיזם האָט אין איינציגע לעצ־טע באַקומען אַ פּאָליטישע באַפאַרבונג און איז גע־וואָרן אַ באַדייטענדער פאַקטאָר אין זייער פּאָליטיק. גלייכצייטיג ענטשטעהט אויך די פראַגע, צי עק־זיסטירט אזוי גערופענע ריינע ראַסע, אַ איזאָלירטע און אויטאָנאָמישע פון ביאָלאָגישען שטאַנדפּונקט, אָדער דאָס איז נאָר אַ פּראָדוקט פון איינבילדונג וואָס איז ענטשטאַנען אין די מוחות פון די דייטש־כלומרשטע אינטעלעקטואַליסטען פון דער איצטיגער צייט?

די אידעאָלאָגיע פון ראַסיזם פּראָפּאַגירט די באַדינגונגסלאָזע העכערקייט פון דער נאָרדישער ראַסע. אויב עס האַנדעלט זיך וועגען ראַסען, וואָס זענען ענטשטאַנען פון אַ קרייצונג פון אַריער מיט אַנדערע פעלקער, וואָס באַוואוינען איצט איראָפּע, איז זייער ווערט אָפּהענגיג פון דעם סכום אַריש בלוט. אויף אַזאַ אופן האָט מען געבויט דעם בנין פון דער דאָזיגער וויסענשאַפט און אזוי אַרום איז ענטשטאַנען די היעראַרכיע פון ווערטיגקייט צווישען דער ווייסער ראַסע, די מאָס פון דער ענטוויקלונג פון דער ציוויליזאַציע, איז די מאָס פון אַריש בלוט.

עס איז אַ אַלגעמיין באַקאַנטע זאַך — פאָ־די־כערט דער פּראָפעסאָר — אַז אַ „ריינע" ראַסע איז שוין לאַנג פארשוואונדען פון אונזער פּלאַנעט.

דער מענש איז שטענדיג געווען אַ וואַנדערדיגע היה. מיט'ן מאָמענט ווען צוויי ראַסען שטויסען זיך צוזאַמען, קעמפען זיי געוועהנליך צווישען זיך, אָבער שטעלען מיט זיך די ראַסען פאָר, מעהר ווייניגער אַ צוזאַמענגעוואַקסענעם געמיש. (עס איז קלאָר, אַז די ווייסע און לאַנגקעפּיגע ראַסע צייכענט זיך אויס מיט איהר קולטור און ציוויליזאַציע).

ראַסיזם געקליידעט אין אַ פּאָליטישען מאַנטעל האָט מיט דער וויסענשאַפט קיין שום געמיינזאַמעס, די ראַסען זענען נישט ריין, ווייל זיי אונטערליגען כסדרדיגע פערענדערונגען. איינע קען נישט זיין העכער ווי די אַנדערע, קיינע איז נישט באַשטימט דערויף צו שאַפען „הערען", אָדער צו צושטעלען „קנעכט".

דאַגעגען איז די אַנדערשט־גקייט פון די ראַסען אַ פאַקט. יעדע ראַסע האָט גייסטיגע און פיזישע איי־גענשאַפטען וואָס זענען נאָר איהר אייגען, די איינ־ציגע דערלאָזבאַרע קאָמבינאַציע אין ראַהמען פון ראַסיזם (פון ווירטשאַפטליכען שטאַנדפּונקט) איז די גערישטע ווערטיגקייט. די גערישטע אייגענ־שאַפטען, וואָס שטעלען מיט זיך פאָר אַ גרעסערען ווערט פאַר דער מענשהייט, דאַרפען באַוואוסטזיניג געפלעגט ווערען. דאָס זענען די רעאַלע האַרמאָניע פון ראַסיזם. די מיסטישע טעאָריע פון ראַסיזם — ווי אַ איבריגענס יעדער מיסטיציזם — קען זיין אַ גע־פעהרליך געווער אין די הענד פון פּאָליטישע שאַרלאַטאַנען. אַ מלוכה קען לייכט אויסנוצען אַזאַ לאָגע פאַר איהרע אַגרעסיווע צילען.

פּראָפעסאָר מילא זאָגט זיך אויך אַרויס פאַר דעם אויסוואַהל פון מענשען מאַטעריאַל. לויט דער געבורטס – סטאַטיסטיק איז פאַראַן אַ פערקעהרט פּראָפּאָרציאָנעלע פערהעלטניש צווישען דער צאָהל פון איין זייט, און דעם אינטעלעקטועלען ווערט פון דער אַנדערער זייט. פּראָפעסאָרען, אינטעלעקטו־אַליסטען האָבען אַ קלענערע פּרוכטבאַרקייט, אַנאָר־מאַלע מוטער האָט צוויי מאָל אַזויפיל קינדער ווי נאָרמאַלע.

די „נוועל ליטערער" גיט נאָך צו צו דעם פאָלגענדע באַמערקונג: וועגען ראַסען ווייסען מיר קאָנקרעט, אַז עס זענען פאַראַן 4. עס וואָלט געווען אַ בלויזע פאַנטאַזיע צו שאַפען קינסטליכע באַריע־רען צווישען פערשידענע גרופען פון איינער און דערזעלבער ראַסע למשל, די ווייסע.

* * *

אויף דער באַקאַנטער טשעכישער געלעהרטער יעזשי מאַלי פּראָפעסאָר פון אַנטראָפּאָלאָגיע אויפ'ן אוניווערזיטעט אין פּראַג פערעפענטליכט אין דער פּראַגער „וועניקאָוו" אינטערעסאַנטע באַמערקונגען אויף דערזעלבער טעמע. געבענדיג אַ געשיכטליכען איבערבליק פון דאָזיגען פּראָבלעם שרייבט ער צווישען אַנדערען:

ראַסע הייסט אַ באַגרעניצטע גרופּע מענשען, וואָס צייכענען זיך אויס מיט געמיינזאַמע און דיזעל־בע סמנים, וואָס טראָגען זיך איבער בירושה אויף די קינדער. די דאָזיגע ריין זאָאָלאָגישע דעפיניציע איז געשטיצט געוואָרן אויף די פאָרמען פון די קערפּערליכע סמנים, נאָר אויף אַזאַ אופן מוזען מיר זיך פערקוקען אויף דער ראַסע. אויב אין דער וויסענשאַפט וועגען דער ראַסע ווערט אָפּגעוואָרפען דער דאָזיגער ריין־זאָאָלאָגישער שטאַנדפּונקט, און אויב די ראַסען ווערען נאָר אַ מאַנטעל, וואָס דאַרף דינען צו פערדעקען אַנדערע צילען, ענטשטעהט די סכנה פאַר דער מענשהייט באַזונדערס ווען מען פער־בינד דאָס פּראָבלעם פון ראַסע מיט פּאָליטישע, ווירטשאַפטליכע, נאַציאָנאַלע רעליגיעזע פראַגען און אויב מען הויבט אָן צו רעדען וועגען העכערע ראַ־סען, וואָס שטעהען איבער נידריגערע.

איצט איז די אויפגאַבע און הייליגער חוב פון די פאָרשער אויפ'ן געביט פון דער נאַטור וויס־סענשאַפט, אַז זיי זאָלען בייהילפיג זיין די פּאָליטי־קער און זאָלען באַווייזען, אַז אינערליך פון דער ווייסער ראַסע האַנדעלט עס זיך נאָר אין ראַסען טיפען, וועלכע אונטערשיידען זיך נאָר דורך ווייניג באַדייטענדע אייגענשאַפטען פון דער פאָרם, איצט איז זייער אויפגאַבע, אַז זיי זאָלען אונאויפהערליך אַנ־ווייזען דערויף, אַז די דאָזיגע אַנדערשטיגקייט פון דער פאָרם איז קיינמאָל נישט און קען קיינמאָל נישט זיין קיין סיבה צוליב וועלכער מען זאָל איין טיפּ פון די ווייסער ראַסע שטעלען העכער איי־בער אַנדערע.

איצט קען מען נישט באַווייזען — אויב דער פאָר־שער אַרבייט געוויסענהאַפט — אַז איין טיפּ פון דער ראַסע זאָל זיין בעסער, נאָר דערפאַר ווייל ער צייכענט זיך אויס מיט אַ העכערער פיזישער וואוקס, אַ לענגערען קאָפּ, בלאָנדע האָר, בלויע אויגען און העלע געזיכטס פאַרב, און אַז דער דאָזיגער טיפּ איז אַ בעסערער ווי דער טיפּ, וואָס צייכענט זיך אויס מיט אַ קלענערער וואוקס, רונדיגען קאָפּ, ברוי־נע געזיכטס פאַרב אָדער ברוינע אויגען.

איצט קען מען אויך נישט זאָגען, אַז עס עקזי־סטירט עפּעס אַ „ריינע ראַסע", די נאַטור אליין האָט דאָך ליב קרייצונגען און פערטראָגט נישט קיין „ריינע" ראַסע, וועלכע דעגענערירט סוף־כל־סוף. די געזעצען פון דער נאַטור זענען אַזעלכע שטאַרקע, אַז אַלע פּרובען פון די ראַסיסטישע רעפאָרמאַטאָרען מוזען זיך ענדיגען מיט אַ דורכפאַל.

און נאָך עפּעס, די ראַסען טיפען זענען נישט קיין שטענדיגע, זיי ענטוויקלען זיך כסדר, ווי עס ענטוויקעלט זיך די גאַנצע לעבעדיגע נאַטור. און עס קעמפט איצט עמיצער פאַר דער ריינקייט פון איין ראַסען טיפּ, קעמפט ער מיט ווינדמיהלען, ווייל ער קעמפט פאַר עפּעס, וואָס עקזיסטירט נישט, וואָס איז שוין מאָרגען, איבערמאָרגען נישט דאָס, וואָס עס איז געווען היינט.

פערשאַרפטע אַטאַקעס

פון דער רעכטער פּרעסע אויף בלום'ס רעגירונג

די אַטאַקע פון דער רעכטער פּרעסע געגען בלומס רעגירונג דערגרייכט איהר העכסטען פּונקט. צי עס איז בכלל אַ פּלאַן פון שיקאַנירען אַלעס, וואָס די רעגירונג טוט איצט. אָדער איז עס די מורא פאַר די נייע געזעצען וועגען דער פּרעסע, וועלכע די רעגירונג גרייט צו — אַלענפאַלס דער שטורם איז גאָר אַ שאַרפער. צוויי קליינע אינצי־דענטען זענען פאָרגעקומען. דער וויצע – מיניסטער פון קריגס־פלאָט ה' בלאַנקאַ האָט באַזוכט די שיף־ארסענאַלען פון פלאָט און די אַרבייטער האָבען איהם באַגריסט מיט דעם „אינטערנאַציאָנאַל" און אַ רעכטער איז צושלאָגען געוואָרען אין סוּאַסאָן דורך סינדיקירטע אַרבייטער. און היות דער אַגריקולטור מיניסטער מאָנע איז דאָרטיגער דעפּוטאַט, האָט ער אינטערווענירט פאַר די אַרעסטירטע אַרבייטער. האָט די רעאַקציע זיך אָנגעכאַפּט אין דעם. אַ גרויסע דיסקוסיע אין סענאַט, אינטערפּעלאַציעס, קריטיק און סוף כל סוף אַ צוטרוי דער רעגירונג, אמת מיט אַ בלאַמירונג פאַר די אינצידענטען אין אַרסענאַל. אמת, דער וויצע־מיניסטער בלאַנקאַ איז געקומען פאַר דעם סענאַט געבען אויפקלערונגען „איך בין אַליין אַ געוועזענער אַרבייטער און די אַרבייטער האָבען מיר אויסגעדריקט זייער סימפּאַטיע, ווייל איך בין געווען איינער פון זיי".

וואָס האָט בכלל פאַר אַ באַדייטונג די געשיכ־טע מיט די צוויי קליינע אינצידענטען לגבי די ריזיגע פּראָבלעמען פאַר וועלכען דאָס לאַנד שטעהט איצט? אָבער די גאַנצע רעאַקציאָנערע פּרעסע שטורעמט מיט שום אויף די ליפּען. שוין: — דער בלום־קאַבינעט איז געענדיגט! — דער רעאַק־ציאָנערער „עקאָ דע פּאַרי" האָט שוין „דערפיהלט" די שטימונג פון סענאַט.

קיינמאָל, אָבער טאַקע קיינמאָל איז אַ מיני־סטעריום נישט געווען אַזוי פעראַכטעט ווי עס איז איצט פעראַכטעט דער בלום־קאַבינעט אין סענאַט.

דער „אַמי די פּעפּל" זעהט שוין ווייטער דעם אַנהויב פון סוף".

די רעגירונג האָט נעכטען געשאַפען אַ פּרעזי־צעדענט אין סענאַט.

כדי אויסצומיידען אַ פאַל, וועלכער וואָלט געקענט האָבען שווערע פּאָליטישע קאָנסעקווענ־צען. האָט די רעגירונג איינגעשטימט אויף אַ בלאַמירונג רעזאָלוציע.

רעזולטאַט: היות די רעגירונג האָט זיך נישט געוואָלט שלאָגען, איז זי טאַקע נישט גע־שלאָגען אָבער דער פּראַנט פון דער רעגירונג איז נישט געראַטעוועט געוואָרען.

מען האָט שוין גוט געוואוסט, אַז דער סע־נאַט איז איינשטימיג געגען דעם קאַבינעט, אָבער ביז איצט האָט דער סענאַט נישט געוואָגט עס צו זאָגען.

נעכטען איז דאָס געשעהען און עס איז אויך געשעהען אויף אַן אויסערגעוועהנליכען אופן — ווייל ... מיט דער צושטימונג פון'ם קאַבי־נעט גופא...

גוסטאַוו הערווע זוכט שוין אַ נאָכפאָלגער פאַר בלומען. אין זיין „וויקטואַר" שרייבט ער:

בלומס קאַבינעט איז פאַל־טיש געפאַלען שוין אַזוי נידעריג, אַז מען פרעגט זיך אַליין, מיט וואָס פאַר אַ נסים קען ער נאָך שטעהען אפילו די עטליכע טעג אויף די פיס?

און גוסטאַוו הערווע ווייסט שוין אפילו וועגען אַ־אַ פאַל:

אַ ראַדיקאַלער סענאַטאָר וועלכער האָט אין לוקסעמבורג גערעדט מיט זיינס אַ קאָלעגע, האָט הויך אויסגעשריגען: — יאָ, איך בין אויך אַזוי גרייט ווי איהר צו שטירצען דעם דאָזיגען קאַבי־נעט, אָבער מען דאַרף דאָך געפינען עמיצען, וועלכער זאָל וועלען איבערנעמען אַזאַ שווערע ירושה.

דער אַמאָליגער סאָציאַליסט פּראָסאָר וויוט אַן אין זיין „ליבר פּאַראָל", אַז בלומס דריי־יעריגע פּאָ־ליטיק שרעקט איבער די סענאַטאָרען, אָבער דער סענאַט וואָגט נישט איהם צו שטירצען. און פּראָ־סאָר שרייבט מיט איראָניע:

אָה, ווען לעאָן בלום וויל עס טון פערגעניגען דעם סענאַט און זיך אָנגעבען אין דעמיסיע.

אָבער לעאָן בלום האָט עס גאַרנישט בדעה צו טון. מען איז אפילו נישט זיכער, צי ער וועט מסכים זיין, אַז דער סענאַט זאָל עס איהם געבען דעם אָבזאָג. איז שוין גלייכער נישט צו־פיל רייצען לעאָן בלומען. מען לאָזט איהם דערווי־בער און מען גיסט דערווייל אויס דאָס אמת'ע ביסעל וואַסער אויף דעם הייצער פּראָבסאָ בלאַנקאַ...

פון דער רעאַקציאָנערער „ליבערטע" איז דאָך כוין אָבגערעדט. דאָרט איז די בלום־רעגירונג גע־ענדיגט...

די רעגירונג געהט אויס אונטער דער משא פון דער פינאַנסיעלער פראַגע. יוענסאָן־אַריאָלט בודזשעט איז שוין קלאָסירט אויף אייביג אַלט אייבע פון די טרויעריגסטע וויצען פון אונזער יאָהרהונדערט. קיינמאָל וועלען די ראַדיקאַלען נישט ראַטיפיצירען דעם אויפרוף געגען געזעצען פון קלאָרען שכל, און אויב אפילו דער בודזשעט זאָל שוין יאָ ווערען אָבגעשטימט. דאָך די דאָזיגע רעגירונג פון קאַמף אין ערגעץ נישט געפינען די 25 אָדער 30 מיליאַרד, וועלכע זי דאַרף צו האָבען, כדי צו ראַטעווען פונ'ם אַ־גרונד די פינאַנסען און דעם פראַנק.

אָט אין אַזאַ טאָן שרייבט די גאַנצע רעכטע פּרעסע און אויך די אזוי גערופענע „גרויסע אינ־פאָרמאַציאָנס צייטונגען". אָבער אַנ'אַנדער פראַגע שטעלט זיך: ווי אזוי דורכפיהרען די אַלע סאָציאַלע רעפאָרמען אין לאַנד און די פערבעסערונג. ווען טאַקע די רעאַקציע שטערט אזוי אויף שריט און טריט? — און אין דער זעלבער צייט מאַכט זי נאָך אַ פרומע מינע: — מען דאַרף ראַטעווען דאָס לאַנד.

דער ראַדיקאַלער „עיור" ענטפערט דערויף: עס איז דאָך קיין פראַגע נישט, אַז די סאָציאַלע רעפאָרמען אין פראַנקרייך האָט מען געמוזט דורכפיהרען.

אפילו לעאָן בלום אַליין איז דאָך מסכים, אַז עס איז נישט מעגליך איצט אין פראַנקרייך אַ רעגירונג אָהן אַ פּראָגראַם „פון ווייטגעהענדע סאָציאַלע רעפאָרמען".

טאַ לאָמיר איהם טאַקע פרעגען, פאַרוואָס ער און זיינע פריינד שטעהען נישט צו אויפ'ן טיג צו דעם פּונקט פונ'ם פּראָגראַם פון פאָלקס־פראָנט?

און דער „עיור" גיט צו, אַז מען ענטפערט אָפט פון דער זייט פון די געגנער פון פאָלקס־פראָנט:

אַ נייע סאָציאַלע געזעצגעבונג? — מסכים — אָבער מ'אַכט נישט צופיל פון דער געזעצגעבונג פון די פאַשיסטישע לענדער ווי איטאַליען. דאָרט צוינגט מען אויף די פּאַטראָנעס בעשלוסען, וועלכע געפעלען זיי נישט אַלעמאָל. אָבער עס טראָגט אויך דאָרט, אַז מען צווינגט אויף אויך די אַר־ביימער דעציזיעס, וועלכע זענען נישט גינסטיג פאַר זיי. אָבער אין בידע פאַלען ווערען די בעשל־סען רעספּעקטירט און מען ווייסט מיט וואָס מען צו רעכענען.

דער אַרגאַן פון די ראַדיקאַלען גיט צו.

לאָמיר מודה זיין, אַז דאָס איז טאַקע די גאַנצע פראַגע!

דער „עיור" איז מסכים, אַז קיינער קען נישט צווייפלען אין דעם, אַז עס מוז פאָרקומען אַ שנע־לע עקאָנאָמישע און סאָציאַלע עוואָלוציע אין פראַנק־רייך, אָבער ווי אזוי וועט דאָס פאָרקומען?

י. סקי.

געהיימניספולע גנבה פון טראָצקי'ס פּריוואַטען אַרכיוו

אין דער נאַכט פון פרייטאָג אויף שבת איז אין דער פּאַריזער אָפּטיילונג פון אינטערנאַציאָנאַלען אינסטיטוט פון סאָציאַלער געשיכטע אויסגעפיהרט געוואָרען אַ דרייסטע גנבה, עס איז צוגערויבט געוואָר־רען 15 גרויסע פּאַקעטען מיט דאָקומענטען פון אַר־כיוו, וואָס טראָצקיס פריינד האָבען איבערגעגעבען אָפּצוהיטען אין אינסטיטוט. די מאָטיוון פון דער גנבה זענען אָהן שום ספק פּאָליטישע. די פערברעכער האָבען נישט באַריהרט אַנדערע ווערטפולע דאָ־קומענטען, וואָס געפינען זיך אין אינסטיטוט און אפילו נישט די 50 פראַנק, וואָס אַ באַאַמטער פון אַרכיוו האָט צופעליג איבערגעלאָזט.

דער אינטערנאַציאָנאַלער אינסטיטוט פון סאָ־ציאַלער געשיכטע, פון וועלכע די צענטראַלע געפינט זיך אין אַמסטערדאַם, איז געגרינדעט געוואָרען אין יאָהר 1935. זיין אויפגאַבע איז צו זאַמלען מאַ־טעריאַלען פאַר דער געשיכטע פון סאָציאַלע באַציהונ־גען און באַוועגונגען אין זייער אָביעקטיווע פאָרשונג. אין דער שפּיץ פון אינסטיטוט אין אַרכיוו שטעהט דער באַקאַנטער האָלענדישער געלעהרטער פּראָסט־מוס. אין יולי 1936 איז דער אינסטיטוט צוגעטרעטען צו דער אָרגאַניזאַציע פון דער פּאַריזער אָפּטיילונג. די פיהרונג פון וועלכער איז איבערגעגעבען געוואָ־רען ב.אַ. ניקאָלאַיעווסקי'ן, וועלכער איז באַקאַנט מיט זיינע אַרבייטען אויף דעם געביט. די אָרגאַניזאַציע פון דער אָפּטיילונג איז נאָך נישט פערענדיגט, פאַר־משל איז די פּאַריזער אָפּטיילונג נאָך נישט טעטיג.

ווען ניקאָלאַיעווסקי איז שבת 8 אַ זייגער אינדער פריה געקומען אין אינסטיטוט האָט ער געפינען אַ אָפענע טיר, דער שלאָס איז אָבער נישט געווען בער־שעדיגט, זעהט אויס אַז מען האָט איהם געעפענט מיט אַ וויטריך. די גנבים האָבען זיך אַריינבעקומען דורך דער הינטערשטער טיר וועלכע איז געווען צו־בראָכען, די אונטערשטע טייל פון דער טיר איז גע־ווען אַדורכגעבראָכען.

אין לאָקאַל האָט געהערשט אַ גרויסע אומאָרד־נונג; די פערברעכערס האָבען מעטאָדיש אַדורכגע־זוכט אַלע 5 צימערן, אַ באַרגעטראָגען אַלע דאָקומענ־טען אין די טישען, זיסטעמאַטיש וואָהרשיינליך אַ רענים־טער. צוויי צימער פון אַרכיוו זענען איבערפולט מיט ביכער און די גנבים האָבען זיך דאָ נישט אָפּגע־שטעלט. אין דריטען און פערטען צימער האָבען זיי פון די רעגאַלען אַראָפּגענומען עטליכע פון די דאָ־קומענטען, זיי געפונען און נישט געפינענדיג פאַר זיך קיין אינטערעסאַנטעס האָבען זיי די דאָקומענטען אַראָפּגעוואָרפען אויף דער פּאָדלאָגע ענדליך אין לעצטען, 5-טען צימער האָבען זיי געפינען דאָס וואָס זיי האָבען געזוכט. אין אַ ווינקעל אויף דריי רעגאַלען איין מעטער ברייט און 40 צענטימעטער טיף, זענען געלעגען 15 פּאַקעטען איינגעוויקעלט אין פּאַפּיר. אויף די פּאַקעטען איז נישט געווען קיין שום סמנים, נאָר נומערן. די גנבים האָבען אָבער זיי געעפענט און געפינענדיג אין זיי וואָס זיי האָבען געזוכט האָבען זיי צוגענומען אַלע 15 פּעקלעך.

די גנבים האָבען געמוזט קענען רוסיש און דייטש ווייל אַז נישט וואָלטען זיי זיך נישט דערוויסט אַז די 15 פּעקלעך זענען טראָצקיס פּריוואַטער אַרכיוו. עס האָט געמוזט זיין עטליכע פּערזאָן, ווייל די פּאַקע־טען האָבען צוזאַמען געוואויגען 80 קילאָ. דאָס מע־טאָדישע אַדורכזוכען די וואוינונג האָט זיכער געדויערט אַ לענגערע צייט — מסתמא אַ דריי אָדער 4 שעה. פאַרן הויז האָט אָהן שום ספק אויף זיי גע־וואַרט אַ אויטאָ. ווייל אויף אַ אַנדערען אופן וואָלטען זיי נישט געקענט אַוועקפיהרען אַזאַ משא.

צוגעהמענדיג טראָצקיס גאַנצען אַרכיוו האָבען די גנבים פון איבעריגע געעפענט די פּראָגנאַטיר מיט אַ וויטריך און זענען אַוועק. די וועכטערין ערקלערט, אַז נאָר איין מאָל, אַרום 5 אַ זייגער פאַרטאָגס האָט זי געשפּירט דעם אַרויסגאַנג.

די גנבה איז אָרגאַניזירט געוואָרען דורך ער־פאַהרענע פערברעכער און אַדורכגעפיהרט געוואָרען מיט אַ אויסערגעוועהנליכער דרייסטקייט און קאַלטער בלוטיגקייט.

דער פּאָליציי־קאָמיסאַר קאָרנייע, וועלכער האָט בעטראַכט די אַדורכגעזוכטע טיר האָט ערקלערט:

— דאָס זענען אויסטערישע גנבים, אונזערע קענען אזוי נישט אַרבייטען...

די פערברעכער האָבען זעהר אויס טעגלריפט אַ זיי וועלען זיך אָנשטויסען אויף אַ מעטאַלענע טיר. זיי האָבען געאַרבייט מיט אַ שטאַרקען. טראָצקיס לייט־אָבאַראַט און לויט ווי די פּאָליציי באַהויפּטעט ערקלערען, איז די טיר אויפגעבראָכען געוואָרען אין משך פון דריי מינוט.

די אויספאָרשונג ווערט זעהר ענערגיש געפיהרט אין די פּאָליטישע קרייזען באַזונדערס אין די קרייזען פון די פראַנצויזישע סאָציאַליסטען, האָט דאָס געשעהעניש געמאַכט אַ געוואַלדיגען איינדרוק. עס איז פאַראַן אַ חשש'ה, אַז די גנבה איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורך אַגענטען פון דער ג. פּ. אָו. אין שייכות מיט דער צוגרייטונג צום נייעם „טראָצקיסטען" פּראָצעס אין מאָסקווע. עס איז אָבער צווייפעלהאַפט צי די צוזאַמענגעבעטע דאָקומענטען, וואָס זענען ערשט מיט אַ קורצער צייט איבערגעגעבען געוואָרען אין אַרכיוו דורך טראָצקיס פריינד, זאָלען האָבען אַ פּאָליטישען אינטערעס.

דער אינטערנאַציאָנאַלער אינסטיטוט פאַר סאָ־ציאַלער געשיכטע איז אַ וויסענשאַפטליכע אינסטי־טוציע און האָט קיין שום שייכות נישט צו פּאָלי־טיק. ווי עס ערקלערט דער לייטער פון דער פּאַריזער אָפּטיילונג ווערט געפלאַנט צו שאַפען אין פּאַריז אַ צענטער פון פאָרשונג פון די סאָציאַלע פּראָבלעמען וואָס זאָל זיין ענג פערבונדען מיט דעם אַמסטערדאַמער, וואו עס זענען קאָנצענטרירט די ווערטפולסטע ביכער און דאָקומענטען. אין דער דאָזיגער וויסענ־שאַפטליכער אַרבייט — ערקלערט ניקאָלאַיעווסקי — ווערט נישט געמאַכט קיין אונטערשיד צווישען לינקס און רעכטס. אין אַמסטערדאַם פערנעהמט דער אינסטיטוט אַ 4-שטאָקיג הויז. אין דער נאָהנטסטער צוקונפט וועט ערשיינען דער ערשטער באַנד פון איהרבוך און עס וועט פערעפענטליכט ווערען ביולעטינען.

מארשאל יוזעף פילסודסקי

פ. שווארץ'ס בוך: „יוזעף פילסודסקי, זיין בעציהונג צו דער יודען-פראגע און זיין קאמף געגען בונד"

(סוף)

פילסודסקי'ס ראל ביים שאפען די יודישע סעקציע אין פ. פ. ס.

וועגען דעם פעריאד שרייבט שווארץ:

„ס'גרינדעט זיך דער „בונד" און ס'גרייט זיך צענטראליזירונג פון דער גאנצער סאציאל-דעמאקראטיע אין רוסלאנד. מיט א פאר חדשים שפעטער שרייבט פילסודסקי אין גרויס פערלעגענהייט:

„ס'איז א הארטע נוס צום צובייסען — דער אנטייל פון די יודען אין דער קינפטיגער פארטיי. ווייל דערמיט און אנערקענען דעם דאזיגען געהעבעם פאקט איז אונמעגליך, אפליגען אויף דער ליבע דעם די בעציהונגען מיט די רוסישע ס. ד. ווען מיר וועלען זיך אויף אנאנדער אופן אפפארגען מיט די יודען, אדער ביז די „מאכעס" (רוסען) וועלען קלוג ווערען, איז שווער".

נאך דער ענטשטעהונג פון בונד הויבט זיך ווידער אן א פערשארפטער קאמף צווישען דער יודישער ארבייטער-בעוועגונג און פ. פ. ס. א קאמף, וועלכער האלט אן ביז איבער דער רעוואלוציע פון פינפטען יאהר. פילסודסקי וועלכער שטעהט אין שפיץ פון דער פ. פ. ס. מאכט אלע אנשטרענגונגען צו געוואונען די יודישע ארבייטער פאר דער פוילישער סאציאליסטישער, אונאפהענגיגקייטס-בעוועגונג. די „יודישע ארבייט" פערנעמט אין פ.פ.ס. אלץ ווייטער אלץ א מעהר אנגעזעהענעם ארט.

אין אמעריקא ענטשטעהט א ספעציעלע ארגאניזאציע פון יודישע ארבייטער-טוער, וועלכע שטיצען די יודישע פעפעסישע ארבייט אין פוילען, ה' שווארץ גיט אן א גאנצע רייהע פאקטען פון דער דאזיגער אמעריקאנישע יודיש פעפעסישער ארבייט, וועלכע ווערט צעמענטירט און געשטארקט דורך פילסודסקי'ן. פילסודסקי אליין שטעהט אין קאנטאקט מיט די אמעריקאנער, וועלכע בעזארגען די פ.פ.ס. אין פוילען מיט יודישע אגיטאציע-ליטעראטור. דער קאמף פאר געווינען די יודישע ארבייטער פיהרט לסוף צו דער ענטשטעהונג פון א גרויסע אגיטאציע ליטעראטור אין יודיש, אין די אונלעגאלע פעפעסישע דרוקערייען, אפילו אין דער דרוקעריי, וואס איז געווען אין לאדז, אויף ווסכאדניא 19, וואו פילסודסקי איז ארעסטירט געווארען זענען געזעצט געווארען יודישע אויפרופען.

שווארץ ברענגט אן אינטערעסאנטען דאקומענט: אן אונלעגאלען אויפרוף אין יודיש „צו ארבייטער און ארבייטערינס פון גראדנע", וועלכער איז געזעצט געווארען פון פוילישע זעצער. די זעצער האבען קיין יודיש נישט געקענט. כדי זאלען זיך אריענטירען אין די יודישע אותיות האט מען איבער יעדען יודישען אות פערהאנגען א לאטיינישער בוכשטאב. אט אזעלכע בעמיהונגען האט די פ. פ. ס. אונטער פילסודסקי'ס אנפיהרונג געמאכט צו געווינען די יודישע ארבייטער.

פילסודסקי האט אין יענער צייט אויסגענוצט יעדע געלעגענהייט צו קומען אין בעציהונג מיט יודישע ארבייטער וועגען דעם שרייבט שווארץ אין זיין בוך:

„פילסודסקי איז אין יענע יאהרען געווען ארייננטען אין די יודישע בעציהונגען". קומענדיג קיין אויסלאנד, וואוהין ער פלעגט זיך ארויסכאפען פון צייט צו צייט, פלעגט ער מיט זיינע דארטיגע חברים פיל רעדען וועגען די פערהעלטענישען ביי די יודישע ארבייטער.

„חבר' וויקטאר" — דערציילט וואסילעווסקי — האט געפיהרט אין ווילנע הייסע דיסקוסיעס מיט די ארטיגע פארשטעהער פון דער יודישע סאציאליסטישער בעוועגונג — מיט די קינפטיגע פיהרער פון „בונד" — וועגען אומאפהענגיגקייט-פראגראם, וועגען דער נאציאנאלער פראגע, וועגען דער בעציהונג צו רוסלאנד א. ד. גל.

פילסודסקי איז אין געווען דער ארגאניזאטאר פון א יודישע אונלעגאלע דרוקעריי פאר פ. פ. ס. ער איז ארויסגעטרעטען אויך אין לאנדאן אויף א דיסקוסיע, וואס ס'האבען איינגעארדענט די בונדיסטען. פילסודסקי'ס קומען אין באהעכטען קאנ א"ט מיט'ן בונד, האט לסוף ארויסגערופען ביי דעם ח' „זשיוק" (פילסודסקיס פסעודאנים) א שטארקען רעספעקט פאר דער דאזיגער פארטיי, וועלכע האט מיט זיך פארגעשטעלט אנ'איינטערגעוועהנליכ'ע כח אויף דער יודישער גאס. פילסודסקי הויבט אן טראכטען וועגען א פעראייניגונג צווישען בונד און פ. פ. ס.

וועגען דעם שרייבט ה' שווארץ

„פילסודסקי'ס דעמאלדיגע שטימונגען לגבי דעם „בונד" קומען צום אויסדריק אויך אין זיינע בריף פון יענעם יאהר (1902). ווען עס האנדעלט זיך וועגען דער באהעפטסטער צוקונפט, זעהט ער נישט די מעגליכקייט פון א באלדיגער פערשטענדיגונג מיט'ן „בונד", אבער — ווי ער אליין דריקט זיך אויס — געהערט ער נישט צו „די פערציווייפעלטע אין דער פראגע פון א מעגליכער פערשטענדיגונג", ווייל „דער בונד" — נישט געקוקט אויף אלע זיינע אפשטויסענדיגע חסרונות — פיהרט אן ארבייט, וואס רעוואלוציאניזירט די יודישע מאסע".

ווייטער ציטירט שווארץ פילסודסקי'ס א כאראקטעריסטישע ארויסטרעטונג וועגען בונד אויף דער פעפעסישער קאנפערענץ אין יוני 1903:

„אויב דער „בונד" קען שטיין — האט געזאגט פילסודסקי אין דער דאזיגער דיסקוסיע — אין אויטאנאמע בעציהונגען מיט רוסלאנד, קען ער דאך אינטערהאלטען אזעלכע בעציהונגען אויך מיט אונז, נישט אנרירענדיג דערמיט זיין כבוד. נאר וועגען דעם דארף עס אונז גיין. א שטערונג אין דער הינזיכט איז דאס, וואס דער „בונד" גייט אין זיינע בעציהונגען ווייטער פון אונז, און אזוי ארום קען ענטשטיין די פראגע, וואס דער „בונד" זאל טון מיט יענער טייל ווינער, וועלכע ארבייט און לעבט צווישען א בעפעלקערונג, וואס האט נישט קיין סעפאראטיסטישע שטרעבונגען"

פילסודסקי האט דעמאלט געחלומט פון א פעדעראציע צווישען בונד און פ.פ.ס.

צו אזא פעדעראציע איז נישט געקומען, אבער די אלע מאטעריאלען, וועלכע שווארץ ברענגט אין זיין בוך בעווייזען, וואס פאר א גרויסע ראל דער שפעטערדיגער שעף פון דער פוילישער מלוכה, האט צוגעשריבען דער יודישער מאסע פון פוילען אלס בירגער פון דעם אונטעריאכטען לאנד.

אין די ראמען פון א צייטונגס-ארטיקעל איז אונמעגליך צו ציטירען כאטש דעם קלענסטען טייל פון דעם זעהר אינטערעסאנטען און בעלערענדען צושטייער, וואס שווארץ האט געגעבען פאר דער געשיכטע פון דער יודישער ארבייטער בעוועגונג אין פוילען און ספעציעל פאר דער געשיכטע פון די בעציהונגען צווישען די בעסטע טיילען פון דער פוילישער און יודישער געזעלשאפט.

אין דעם בוך פון ה' שוואַרץ בעקענען מיר זיך נישט נאר מיט א רייכען מאטעריאל פון יודישען מאסען לעבען אין פוילען, נאר אויך מיט אנ'אונגעהויערע צאל טיפען און געשטאלטען, וואס האבען צו יענער צייט געדירקט אויף דער יודישער און פוילישער גאס. דער רעגיסטער פון נעמען, וואס ווערט אנגעגעבען אין סוף פון בוך, דערמאנט איבער 200 פערזאן, דערונטער געפינען זיך נעמען, וואס האבען פערנומען, אדער פערנעמען ביז היינט די אנגעזעהענסטע ערטער אין דער פוילישער מלוכה און אויף דער אינטערנאציאנאלער געזעלשאפטליכער ארענע.

א חוץ דעם איז דאס בוך פערזעהען מיט א סך קלישען פון פילסודסקי'ס כתב ידי'ן, אלטע אונלעגאלע אויפרופען און פאטאגראפיעס פון די אנגעזעהענסטע טוער. וואס ווערען דערמאנט אין דעם בוך.

צום סוף איז אין דעם בוך פערהאן א ספעציעלער טייל מיט דאקומענטען, ווי: פילסודסקי'ס ערשטער ארטיקעל וועגען דער יודען-פראגע, פילסודסקי'ס ערשטער אויפרוף צו די חברים סאציאליסטען יודען און 2 ארטיקלען פילסודסקי'ס וועגען דער יודען-פראגע און יודען-פראגע אין דער ליטע.

די דאזיגע ארטיקלען דערגענצען די אונגעהויערע רייכע מאטעריאלען זאמלונג אין דעם בוך און מאכען פול דאס בילד פון יענעם פעריאד, ווען היינטיגע פוילישע מלוכה-פיהרער האבען געזעהען אין דער יודישער מאסע א וויכטיגען בעשטאנד-טייל אין שאפען די געשיכטע פון צוקונפטיגען פוילען.

דער סוף פון א פראוואקאטאר

דער פראצעס אין שעדלעצער קרייז-געריכט

דער „ראבאטניק" האט צווישען די בעאמטע אין שעדלעצער מאגיסטראט דעמאסקירט א געוו. פראוואקאטאר פון דער צארישער אכראנע און אין רעזולטאט איז דער רעדאקטאר פון „ראבאטניק" געמשפט געווארען פאר רכילות און דאס געריכט האט איהם בעפרייט.

עס זענען אבער אינטערעסאנט די פרטים פון דער דאזיגער געשיכטע, וועלכע מיר ברענגען ווייטער:

אין יאהר 1917 האט די קערענסקי-רעגירונג צונויפגערופען א קאמיסיע פון אלע רעוואלוציאנערע פארטיי-פיהרער אין רוסלאנד, וועלכע האט קאנטראלירט די ארכיוען פון דער רוסישער „אכראנע". אויף איינער פון די ליסטעס פון די פראוואקאטארען האט זיך געפונען פאלגענדע נאטיץ:

„סטאניסלאוו דמאווסקי, פסעוודאנים ניעקראסאוו, א זוהן פון פעליקסען, פון פאך א סטאלאר, האט אין די יאהרען 1908—1910 צוגעטראגען דער רוסישער זשאנדארמעריע אין שעדלעץ וועגען דער טעטיגקייט פון די פ. פ. ס. מיליטעריש-רעוואלוציאנערער ארגאניזאציע. פוילישער שול-ארגאניזאציע — האט ארויסגעגעבען די נעמען פון די אזוי גערופענע „פיאנטקעס", דעם פארטיי-ארכיוו מאטעריאלען פון דער געהיימער דרוקעריי פאר'ן פרייז פון 25 רובעל א חודש".

אומזיסט איז געווען די ארבייט און זוכעניש פון די פ. פ. ס. געוואויר צו ווערען, וואו עס געפינט זיך דער ה' סטאניסלאוו דאמאנסקי.

ערשט אין אויגוסט 1935 איז אין דער צענטראלע פון פ. פ. ס. געלונגען פעסטצושטעלען, אז סט. דאמאנסקי, וועלכער איז בעשעפטיגט ביי די עפענטליכע שטאטישע ארבייטען אין שעדלעץ, איז דער זעלבער, וועגען וועלכען עס רעדט די באטיק און אז דאס איז טאקע דער פראוואקאטאר ניעקראסאוו. דעם 25-טען אויגוסט פ. י. האט דער „ראבאטניק" ארגאן פון די פ. פ. ס. דאמאנסקין דעמאסקירט און פערעפענטליכט דעם דערמאנטען דאקומענט.

א ספעציעלע געשאפענע, דורך דער שעדלעצער שטאט-פערוואלטונג, דיסציפלינאר-קאמיסיע האט אויסגעפארשט די פארוואורפען פון „ראבאטניק", זיי איינגעפונען אלט נישט בעגרינדעטע און דעם ה' דאמאנסקי איבערגעטראגען אויף א צווייטען פאסטען מיט א געהעכערטען געהאלט פון 3 אויף 10 זלאטעס א טאג. די שטאט-פערוואלטונג האט אויפגעפאדערט דעם ה' דאמאנסקי, זיך צו רעהאבילירען. דער לעצטער האט דאן אנגעקלאגט דעם רעדאקטאר פון „ראבאטניק" ה' סטאניסלאוו ביעמיסקי פאר רכילות און בעליידיגונג.

אלס עדות ווערט אויסגעהערט דער הויפט-העלד דאמאנסקי, וועלכער ערקלערט, אז אין די יאהרען 1905-7 האט ער געהערט צו די פ. פ. ס. גענומען אנ'אקטיווען אנטייל אין דער רעוואלוציאנערע ארבייט אין שעדלעץ און אפילו געפלאנט א אנפאל אויף דער שעדלעצער באהן-סטאציע, ווי באר אבער — דערציילט ער — מען האט ארעסטירט זיין פאטער און ברודער און זיי פערשיקט קיין סיביר. איז ער אויס מורא ארויסגעטרעטען פון דער פארטיי און דעם גאנצען ארכיוו מיט אלע דאקומענטען בעגראבען נעבען א קאשטשאל הינטער שעדלעץ, אויף דער פראגע פון רעדאקטארס פערטיידיגער, צי ער האט דער פארטיי מודיע געווען, אז ער האט דעם ארכיוו בעגראבען, ענטפערט דאמאנסקי — ניין.

זעהר בעלאסטענד פאר ה' דאמאנסקי איז אויסגעפאלען דאס עדות זאגען פון ה' ראדמינסקי, געוועזענער פרעזעס פון פ. פ. ס.-קאמיטעט אין מאסקווע, מיטארבייטער פון דער קאמיסיע צו פארשען דעם „אכראנע"-ארכיוו, היינטיגער ראדאמער וו. פרעזידענט. ער שילדערט די ארבייטס-מעטאדען פון דער קאמיסיע פון זעהר א גרויסער צאהל רעגיסטרירטע „אכראנע-דינערס" האט זי אויסגעקלאר 250 פערזאן, אין וועמעס פראוואקאטארישע ארבייט די קאמיסיע איז געווען זיכער. די קאמיסיע האט די ליסטע צונויפגעשטעלט מיט גרויסער מאס פעראנטווארטליכקייט, ווייל דעם ענטדעקטען פראוואקאטאר האט געדראהט טויט-שטראף.

דער עדות קושבירזק געוו. וו. סטאראסטא אין שעדלעץ ערקלערט, אז ער בעזיצט דאקומענטען, וויכטיגע פאר'ן פראצעס, אבער ער קען זיי נישט איבערגעבען, ווייל ער איז געבונדען מיט עטליכע געהיימנישען.

דאס געריכט האט דעם אנגעקלאגטען רעדאקטאר בעפרייט. פעסטשטעלענדיג דערמיט, אז די בעשולדיגונגען געגען פראוואקאטאר זיינען ריכטיג. אין די מאטיווען ווערט אויך אנגעמערקט, אז דאמאנסקי האט אלס אכראנער „דינער" אין פערגלייך מיט אנדערע דינערס געשפילט א קליינע ראל.

פארשטארקטע אנטיסעמיטישע העצע אין עלזאס-לאטרינגען!

זשענעווע (יט"א) פון עלזאס - לאטרינגען קומען ווייטער אן בעאונרוהיגענדע מעלדונגען וועגען דער פערשפרייטונג פון נאציזם. שטרייכער'ס „שטירמער" ווערט וואס ווייטער אלס מעהר פער-שפרייט צווישען דער עלזאסער בעפעלקערונג און ווירקט אין א גרויסער מאס, אז דער אנטיסעמיטיזם זאל שטארקען זיינע פאזיציעס אין די מזרח-געגענדען פון דער פראנצויזישער רעפובליק. פערשטעהט זיך, אז עס ווירקען דערצו אויך אנדערע סיבות.

די שטראסבורגער רעפובליקאנישע „לא רעפובליק" טיילט מיט וועגען אזא פאל: צו א צוויסען דאקטאר איז געקומען א פרוי זיך היילען, ווען דער דאקטאר האט זיך דערוואוסט, אז זי איז א יודישע, האט ער זי ארויסגעטריבען פון זיין קאבינעט און גערוגזט איהר זיך געהען היילען ביי א יודישען דאקטאר. א צווייטען פאל גיט איבער א יודישער דאקטאר, אנ'עלזאסער פון דור-דורות. ער איז אנ'ארצט פון דער קראנקען-קאסע און האט קורירט א קריסטין, אויך אנ'עלזאסערין. ביים דריטען וויזיט, בעט די קראנקע, ער זאל מעהר נישט קומען, ווייל איהר טאכטער, לייענענדיג דעם „שטירמער", האט איהר בעוויזען, אז מען טאר זיך נישט היילען ביי קיין יודישען ארצט.

דאס לעבען אין ארץ-ישראל

ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור

נתניה ווערט פערוואנדעלט אין א האנדעלס-צענטער

ירושלים. אין נתניה איז פארגעקומען א פייערליכע גרונדשטיין-לעגונג פון א נייעם האנדעלס-צענטער, וואס געפינט זיך כמעט אויפ'ן האלבען וועג צווישען חיפה און תל-אביב. נתניה, וועלכע ליגט נישט ווייט פון וואדי-כאדאריט (עמק חפר) פערנעמט א שטח פון קארגע 13 טויזענד דונאם. בשעת די קאלאניע איז אין 1929 יאהר געגרינדעט געווארען, איז דארטען געווען א גרויסער זאמד מדבר ווינטער צייט פלעגען זיך אין דער גאנצער געגענד בילדען זומפען, וועלכע האבען פערשפרייט די געפעהרליכע מאלאריע-קראנקהייט.

ביי היינטיגען טאג וואוינען אין נתניה פיערהאלבען טויזענד מענשען, וועלכע האבען די געגענט בעדעקט מיט בליהענדיגע פרדסים, געשאפען אנ'אנטרייב פון אנ'אינדוסטריע און האנדעל. ביז היינט האט מען שוין אינוועסטירט אין נתניה קרוב א מיליאן פונט. און איצט טראכט מען דארט צו צו בויען נייע קווארטאלען פון וועלכע עס וועט מיט דער צייט אויסוואקסען א נייע שטאט אויפ'ן ברעג ים. די ענגלישע פערזיכערונגס - געזעלשאפט „סאן" האט בעשטימט הלוואות אין דער הויך פון 100 טויזענד פונט, אויפ'ן בוי פון עטליכע נייע נאסען, פאר וואוינונגען, ביורען, ארום נתניה האט זיך צעטענס ענטוויקעלט א פיבערהאפטע בוי-טעטיגקייט. תל-אביבער און ירושלימער סוחרים און פאבריקאנטען האבען בעשלאסען דארט צו עפענען אפטיילונגען פון זייערע אונטערנעהמונגען.

די נאטור ארום נתניה איז איינע פון די שענסטע אין גאנץ א"י. בערימהמט איז די פלאזשע פון נתניה און אזוי ווי דער ים איז דארט זעהר א רוהיגער און אהן פעלזען, ציהט די קאלאניע זומער-צייט צו פיל געסט.

א נייע פארשטאט פון חיפה אין עמק זבולון.

חיפה, די „ביסיד לענד-קארפארייזשן" (א טאכטער - געזעלשאפט פון „פאלעסטיין עקאנאמיק קארפארייזשן" אין ניו-יארק) איז צוגעטרעטען צו בויען א נייע פארשטאט אין עמק זבולון. דער שטח וואס איז בעשטימט אויף דעם צוועק, געפינט זיך נעבען קרית חיים. די געזעלשאפט וועט אויפבויען אלע הייזער, זי וועט דורכלעגען די גאסען, אינסטאלירען די וואסער-ליטונג א. ד. גל. די איינוואוינער פון דער פארשטאט וועלען ביים קויפען די הייזער קריגען נעהמען פון לאנגטערמיניגע קרעדיטען.

די „פאלעסטיין עקאנאמיק קארפארייזשן" האט, ווי בעקאנט, אויפגעבויט די ערשטע יודישע זידלונג אין עמק זבולון ווי אויך 18 הייזער אין קרית חיים.

א קארטעל פון קונסט - זייד-פראדוצענטען אין א"י

ירושלים. אלע קונסט-זייד פראדוצענטען און טריקאטאזש-פאבריקאנטען אין א"י האבען געבילדעט א קארטעל, וואס רעגולירט סיי די פראדוקציע און סיי דעם פערקויף פון די דאזיגע אויסארבייטונגען אין לאנד און אין אויסלאנד. בעת נאך מיט 2 יאהר צוריק האט מען פיל פון די דאזיגע אויסארבייטונגען אימפארטירט פון אויסלאנד, קען שוין איצט די איינלענדישע אינדוסטריע דעקען דעם גאנצען נעדערוף, אפילו פון די בעסטע קוואליטעטען. די קאנסאלידירונג פון דער פראדוקציע, וואס איז בעווארגט מיט די נייעסטע טעכנישע איינריכטונגען, וועט ערלויבען צו ראציאנאליזירען די ארבייט און צופאסען די אויסארבייטונגען צו די קלימאטישע בעדינגונגען פון לאנד. די קונסט-זייד - אינדוסטריע האט אויסגעשטעהן א שטארקע קאנקורענץ מצד דעם אויסלענדישען דעמפינג, ווייל די איצטיגע צאלען בעשיצען נישט גענוגענד די אינלענדישע אינדוסטריע.

עמיר אבדולא וועגען דער גערדיקטער לאגע אין עבר-הירדן.

ירושלים. דעם 2-טען נאוועמבער האט זיך אין אמאן געעפענט די סעסיע פון דעם לעגיסלאטיווראט אין א"י. אין זיין עפענונגס-רעדע האט עמיר אבדולאה זיך דער עיקר אפגעשטעלט אויף דער שווערער לאגע פון דער לאנדווירטשאפט און אויף דער הילף מצד דער רעגירונג, וואס האט גורם געווען צו א דעפיציט פון 76.000 פונט אין חוד מלוכה-קאסע" עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצוגעבען 20 טויזענד פונט סובווענציען פאר דער לאנדווירטשאפט. פון די אלטע חובות האט מען נאך קיין איין הלוואה נישט איינגענומען. די רעגירונג האט פרובירט איינצוארדנען אין אמאן א יריד, כדי צו שטארקען דעם מסחר. דער פלאן צו גרינדען ארטעזיישע ברונעמער האט זיך איינגעשטעלט, צ'ם שלום פון זיין רעדע האט אויך דער עמיר מרמז געווען אויף די געשעהענישען אויף דער „מערב-זייט פון עבר-הירדן", דאנקענדיג די בעדואינער און דער גאנצער בעפעלקערונג פאר איהר זעלבסטבעהערשונג, וואס זיי האבען ארויסגעוויזען אין די טעג פון די אונרוהען אין א"י.

אראבישע פראפאגאנדע אין לאנדאן

ירושלים. דער לאנדאנער קארעספאנדענט פון מוסטאראמאן „אל-אליוא" טיילט מיט, אז אין משך פון לויפענדען חודש וועלען אין לאנדאן איינגעארדענט ווערען א רייע פראפאגאנדע פערזאמלונגען לטובת די א"י אראבער. די קאמיסיע פון אראבישען אינפארמאציע ביורא אין לאנדאן האט געעפענט א ספעציעל ביורא אין דער וויקטאריאסטרים, אזוי ארום זענען איצט פאראן אין לאנדאן צוויי אראבישע פראפאגאנדע ביוראען: א ביורא פאר פראפאגאנדע און א ביורא פאר אינפארמאציע.

ווארשע — חיפה 2 טעג: חיפה — תל-אביב 4 טעג.

ירושלים, ווי „דבר" גיט איבער, איז א גרויסער טייל פון דער פאסט, וואס דער פוילישער ערעפלאן האט געבראכט קיין א"י, איבערגעגעבען געווארען אדרעסאטען ערשט אויפן פירטען טאג נאך דעם ווי די פאסט איז אנגעקומען קיין א"י, אין טייל פאלען האט מען די בריף ערשט איבערגעגעבען אויפן 7-טען טאג.

וואָס געשעהט מיט די דייטשע פליטים, וואָס פאַלען אַריין אין די הענד פון די פאַשיסטען

אַ בריף פון סעקרעטאַר פון אינטערנאַציאָנאַלען ביוראָ פאַר אַזיל-רעכט

זשענעווע (יט"א) דער סעקרעטאַר פון אינטערנאַציאָנאַלען ביוראָ פאַר אַזיל-רעכט און הילף פאַר פּאָליטישע אַרעסטירטע פּאָל פּעררען האָט איבערגעשיקט אַ בריף צום הויך-קאָמיסאַר פון דאָזיגען ביוראָ, אין יועלכען ער ווענדעט די אויפמערקזאַמקייט פון לעצטען אויף דעם געפאַהר, יועלכע דראָהט די דייטשע פליטים אין שפּאַניען מצד גען. פראַנקאָ'ס אַרמעע. אין דעם בריף שרייבט פּאָל פּעררען צ.ו. אַנד.:

די אויפשטענדער האָבען אַרעסטירט אַלע דייטשע פליטים, יועלכע האָבען אין דייטשלאַנד געהערט צו נישט-נאַציזישע אָרגאַניזאַציעס, 10 עמיגראַנטען זענען זאָגאַר איבערטראַנספּאָרטירט געוואָרען אויף דעם דייטשען קרייצער „גנייזענאַו", וואו זיי זענען אַרעסטירט געוואָרען דורך די אָפיצירען און דערנאָך, ביי זייער אָנקומען קיין דייטשלאַנד, איבערגעגעבען געוואָרען אין די הענד פון דער דייטשער געהיימער פּאָליציי.

„די מיטהילף פון די מאַכט-אָרגאַנען אין דייטשען רייך איז אַ קלאָהרע, יוייל בלויז זיי האָבען געקאָנט געבען אַ גענויע רשימה פון די נישט-נאַציזישע עמיגראַנטען.

מיר ערלויבען זיך אונטערצושטרייכען דעם פּאַל פון האַנס קראַשוצקי עקס-לייטענאַנט פון אַ שיף פון קייזערליכען פלאָט „געיו. שעף - רעדאַקטאָר פון דער פּאַציפיסטישער צייטשריפט „דאָס אַנדערע דייטשלאַנד". קראַשוצקי איז אַרעסטירט געוואָרען דורך די אויפשטענדיגע אין פּאַלמאַ דע מאַיאָרקאַ ענדע יולי 1936 און איז געגעבען צו אַנדערע דייטשע פליטים איז ער נישט איבערגעגעבען געוואָרען די דייטשע מאַכט-אָרגאַנען, נאָר ער איז געהאַלטען געוואָרען אין תפיסה, אַ פאַקט, וואָס לאָזט אויפשווימען בעאונרוהיגענדע השערות.

„מיר האָבען מורא — שרייבט יוייטער פּאָל פּעררען — אַז דער זעלבער גורל יועט טרעפען אויך די איבעריגע דייטשע עמיגראַנטען, יועלכע געפינען זיך אויף די טעריטאָריעס, יואָס די אויפשטענדער האָבען שוין איינגענומען. מיר ערלויבען זיך דערביי פאָרצושטעלען אייך, הער הויך-קאָמיסאַר, אַז עס זאָל געמאַכט יוערען די נויטיגע דעמאַרשען אין געבראַל-שטאַב פון די אויפשטענדער אין בורגאָס, כדי נישט צו דערלאָזען, אַז אזעלכע און ענהליכע פאַלען זאָלען זיך איבערחזרן להבא. איבערהויפט האַלטען מיר פאַר נויטיג צו אינטערוועניערען ביי דער רעגירונג פון דייטשען רייך, אַז זי זאָל ערלויבען אַלע דייטשע עמיגראַנטען, יועלכע זענען געבראַכט געוואָרען קיין דייטשלאַנד אויף אַן אומלעגאַלען אופן, אויסצוואַנדערען פון דאָרט און אויסקלויבען זיך אַן אַנדער לאַנד פאַר זייער וואוין-אָרט.

„מיר ערלויבען זיך אייך צו דערמאָנען — פערענדיגט פּאָל פּעררען — דעם פאַל פון דייטשען פליט היינריך בעל, יועלכער איז אומלעגאַל איבערגעגעבען געוואָרען דורך דער בעלגישער פּאָליציי די דייטשע מאַכט-אָרגאַנען, און פאַר יועלכען עס זענען געמאַכט געוואָרען ענהליכע אינטערווענצען ביי דער רעגירונג פון דייטשען רייך מיט אַ פּאָזיטיוען רעזולטאַט".

ווי בעקאַנט, געפינט זיך צווישען די דייטשע פליטים אין שפּאַניען אַ בעדייטענדע צאָהל יודען.

אַ כוואַטסקע ווייבעל האָט דורכגעפיהרט דעם גרעסטען שווינדעל אין אַמעריקאַ

עס איז געוואָרען דרייסיג יאָהר, אַז עס איז געשטאָרבען מרס. קעסי טשעדוויק, וועלכע ווערט בעטראַכט פאַר דער גרעסטער פינאַנץ-שווינדלערין, וואָס אַמעריקאַ האָט ווען עס איז אַרויסגעגעבען. זי האָט געפיהרט ביי דער נאָז די גרעסטע אַמעריקאַנער באַנק-פּרעזידענטען, און זיי איינגעזעדט, אַז זי איז אַן אומגעזעצליכע טאָכטער פון דעם בערימטען שטאָל-מאַגנאַט ענדריו קאַרנעגי, יועלכער האָט נאָך דעמאָלט געלעבט און צוטיילט ריזיגע טיילען פון זיין פערמעגען פאַר פילאַנטראָפּישע צוועקען.

מרס. טשעדוויק איז געבוירען געוואָרען אין קענעדע, אין 1875. שוין אין דער יוגענד איז זי געווען אַ כוואַטסקע און געוואַגטע, און ביז'ן יאָהר 1897 האָט זי שוין געהאַט עטליכע מאָל חתונה געהאַט. איהר לעצטער מאַן איז געווען ד"ר לעראָי טשעדוויק, אַ מעדיקער אין קליוולאַנד, אָהייאָ. זי האָט אָבער געהאַט גרויס חשק צו לעבען ברייט. יואָס איהר מאַן, דער דאָקטאָר, האָט איהר נישט געקענט געבען מיט זיינע מאַגערע פערדינסטען, און דעמאָלט איז איהר איינגעפאַלען דער געדאַנק צו פאָזירען אַלס ענדריו קאַרנעגי'ס אומגעזעצליכע טאָכטער.

איהרע קרבנות זענען געוועזען די באַנקירען פון קלענערע שטעטלעך. אָנגעהויבען האָט זי מיט דער יועיד פּאַרק באַנק, טאַקע אין קליוולאַנד, וואו זי האָט איבערגעגעבען איינעם פון די בעאַמטע אַ פּאַקעט, אין יועלכען עס זאָלען זיך האָבען געפונען פינף מיליאָן דאָלאַר אין סעקיוריטיס, אַלס איהר פאָנד, יואָס קאַרנעגי האָט בעשטימט פאַר זיין „איינציגען קינד". מען האָט איהר געגעבען נישט אַריינקוקענדיג אין פּאַקעט. זי האָט, פעלשענדיג קאַרנעגי'ס אונטערשריפט בעקומען ריזיגע הלוואות, צוזאָגענדיג אַזוי הויך ווי אַכט פּראָצענט.

מיט ענדריו קאַרנעגי'ס טשעקען האָט טשעדוויק געטריבען צו באַנקראָט אַ באַנק אין בערלין, אָהייאָ, און ווען פעדעראַלע בעאַמטע האָבען געמאַכט די אונטערזוכונג, איז דער אמת אַרויסגעקומען, און טשעדוויק איז אַרעסטירט געוואָרען. צוזאַמען מיט די באַנק-בעאַמטע און מיט אַ שווינדלערישען רעאַמטען, יואָס האָט פאָזירט אַלס איהר ראַטגעבער און איהר געהאָלפען אויסנאַרען שיורע טויזענטער פון פערשידענע פינאַנץ-אינסטיטוציעס.

טשעדוויק איז געשטעלט געוואָרען צו אַ פּראָצעס און מען האָט זי פערורטיילט צו צעהן יאָהר תפיסה.

יוען זי איז אַרויס פון דאָרט, האָט זי געלעבט נאָך צוויי יאָהר.

בעת איהר פּראָצעס האָבען אַ סך מענשען געהאַלטען מיט איהר, ליובענדיג זי, יוייל זי האָט געקענט פיהרען אין באָד אַריין די סאַמע פּראַקטישסטע ביזנעסלייט.

די ערשטע זאָקען-מאַשין

איז געוואָרען ערפונדען איז פערבינדונג מיט אַ ליבע

זיידען-שטרימף! יועלכע פרוי קאָן זיך איצט בעגעהן אָהן זיידענע שטרימף, יוער אָבער וויסט מיט יואָס פאַר אַ טרויעריגער געשיכטע עס איז פערבונדען די ענטשטעהונג פון אָט דעם בויטיגען-דיגסטען, אין פרויען טואַלעט, אַרטיקעל?

די געשיכטע פון מעכאַנישען אויסאַרבייטען פון זיידען שטרימף הויבט זיך אָן מיט אַ ליבע-ראָמאַן.

אין דער צווייטער העלפט פון 16. יאָהר-הונדערט האָט שטודירט טעאָלאָגיע אין קעמברידזשער אוניווערזיטעט אַ יונגער שעהנער סטודענט ווילהעלם לי. די געשיכטע דערמאָנט, אַז ווען אָט דער דאָזיגער „לי" פערליבט זיך נישט אין קיין אָרים מיידעל, נאָר האָט חתונה נאָרמאַל מיט עפּעס אַ רייכער טאָכטער, יואָלטען די פרויען נאָך אַ לאַנגע צייט געגאַנגען אין גראָבע יואָלענע זאָקען געאַרבייט מיט די הענד. האָט זיך אָבער דער טעאָלאָג פערליבט אין אַ שעהן אָרים מיידעל און האָט מיט איהר חתונה געהאַט, דאָ הויבט זיך אָן די טראַגעדיע.

די עלטערען פון'ם מיידעל האָבען דעם פאַרפאָלק מיט גאָרנישט געקאָנט אַרויסהעלפען. די טעאָלאָגיע האָט אויך קיין פרנסה נישט געגעבען האָט דאָס פאָר פאָלק געליטען הונגער און נויט. דאָס יונגע ווייבעל האָט אָנגעהויבען זוכען אַ מיטעל, ווי אַרויסצוהעלפען דעם מאַן און גענומען אַרבייטען שטרימף אויף צו פערקויפען. דעם יונגען מאַן האָט עס שטאַרק יועה געטון, וואָס זיין ווייבעל אַרבייט אַזוי שווער און ער האָט גענומען נאַכטראַכטען עפּעס ווי אַזוי צו פערלייכטערען דער פרוי די שיורע לאַנג-שעהדיגע אַרבייט. געטראַכט, געטראַכט און אויסגעטראַכט די ערשטע מעכאַנישע מאַשין אויסצואַרבייטען שטרימף. דאָס איז געווען אין יאָהר 1589.

די ערשטע מאַשין איז, פערשטעהט זיך, נישט געווען קיין פולקאָמע, אָבער זי האָט שוין געמאַכט 600 אויגליך אויף אַ מינוט (איצט עטליכע צעהנדליג טויזענט).

יועגען דער וואונדערבאַרער מאַשין האָט מען באַלד אָנגעהויבען רעדען אין גאַנץ ענגלאַנד און קלאַנגען יועגען איהר זענען דערגאַנגען צום לאָרד הודזאָן. דער לעצטער האָט צוגערעדט די קעניגין עליזאַבעט, אַז זי זאָל בעזוכען דעם יואַרשטאַט פון'ם פאַרפאָלק לי, די קעניגין איז געקומען אַ קוק געגעבען. געלויבט די ערפינדונג אָבער... זי האָט נישט פערבעהאַלטען איהר ענטוישונג — די שטרימף פון לי'ס יואַרשטאַט זענען געווען דיקע, וואָלענע, זי האָט געמיינט צו טרעפען דאָ דינע זיידענע... הודזאָן האָט פערשטאַנען, אַז כאָטש די ערפינדונג איז נישט קיין פולקאָמענע איז זי דאָך אַ געניאַלע, און אַ חוץ דעם האָט ער געוואָלט אַרויסהעלפען דעם ערפינדער. יועלכער האָט געליטען די אמת'ע נויט. הודזאָן האָט געבעטען די קעניגין זי זאָל דעם ערפינדער געבען אַ פּאַטענט אויף זיין מאַשין, די קעניגין האָט נישט בעוויליגט.

לאָרד הודזאָן איז אָבער געווען אַזוי ענטציקט מיט דער ערפינדונג, אַז ער האָט זיין זוהן אָפּגעגעבען דעם ערפינדער אין דער לעהרע צו אַרבייטען שטרימף אויף דער מאַשין אַזוי אַרום איז דער ערשטער פּראַקטיקאַנט אין דער מעכאַנישער זאָקען-אינדוסטריע געווען אַן אַריסטאָקראַט.

לאָרד הודזאָן האָט אַרויסגעהאָלפען דעם ערפינדער מיט געלד און איהם מעגליך געמאַכט צו פערבעסערען זיין מאַשין אויף אַזוי פיל, אַז מען האָט שוין געקאָנט אויף איהר אויסאַרבייטען דעליקאַטערע שטרימף. לי האָט אויסגעאַרבייט די ערשטע פאָר זיידענע שטרימף און זיי געשיקט דער קעניגין אַ מתנה. דאָס איז געווען אין יאָהר 1598. עס האָט איהם אָבער גאָרנישט בעהאָלפען די קעניגין האָט זיך אויף איהם נישט מרחם געווען, דאַן האָט לי פערלאָזט ענגלאַנד און אַריבערגעפאָהרען קיין פראַנקרייך, דאָ האָט איהם אָבער יודער געטראָפען דער מיסערפאָלג. באַלד נאָך זיין אַריבערקומען קיין פּאַריז, יואו ער איז זעהר גוט אויפגענומען געוואָרען דורך דעם קעניג הענריך דעם 4. איז דער לעצטער ערמאָרדעט געוואָרען דורך ראַוואַליאַקען, און מאַריאַ מעדיטשי האָט זיך צו איהם אַלס צו אַ פּראָטעסטאַנט בעצויגען פיינדליך.

און סוף כל סוף, נאָך 25 יאָהר מאַטערניש איז דער ערפינדער פון דער ערשטער מעכאַנישער שטרימף-מאַשין אין יאָהר 1610 געשטאָרבען אין פּאַריז און מען ווייסט אפילו נישט, וואו ער איז בעגראָבען.

פערשטאַרקען דעם בונד צווישען דעם יודישען שרייבער און דעם ייוו"א

ה' לייוויק צום יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט

וואַרשע (יט"א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם ייוו"א חודש אין פּוילען האָט דער יודישער דיכטער ה' לייוויק צוגעשיקט פאָלגענדען אַפּעל:

נישטאָ קיין אינסטיטוציע אין אונזער היינטיגען יודישען לעבען, וואָס זאָל דעם יודישען שרייבער זיין אַזוי טייער ווי דער יודישער וויסענשאַפטליכער אינסטיטוט. עס ווערט אָנגעפילט דאָס האַרץ מיט עפּעס אַזוינס, וואָס מען קען אָנרופען זיכערקייט. דער אינסטיטוט שאַפט די דאָזיגע זיכערקייט. עס איז נישט קיין מליצה, נאָר אַ קאָנקרעטע איבערלעבונג — דער בונד וואָס איז דאָ צווישען אינסטיטוט און שרייבער, וואָלט נעראַרפט לויט מיין מיינונג נאָך פערשטאַרקט ווערען, דער קאָנטאַקט וואָלט בעדאַרפט גרעסער ווערען, מיר אַלע דאַרפען אין דעם העלפען. עס דאַרף ווערען דער לעבעדיגער אינטערעס פון אַלע יודישע שרייבער און קולטור-טוער.

מעהר ווי ווען נישט איז נויטיג פאַר אונז אַלעמען אין די איצטיגע טעג, דורכגענומען צו ווערען מיט דער אידעע פון אַ קולטור איינהייט, נישט קוקענדיג אויף אַלע ריבונגען, מיינונגס-פערשידענהייטען און אַפילו פּאָליטישע צעטיילונגען.

(—) ה. לייוויק.

ידיעות פון יודישען אַרטיסטען-פעראיין

אַרטיסטען - פעראיין סובסידירט דראַמאַטישע טעאַטערן.

דער לעצטער צוזאַמענפאָהר פון ייאַפּא"ס האָט שטאַרק אונטערגעשטראָכען די פעראינטערעסירונג פון'ם יודישען אַקטיאָר פאַר'ן בעסערען יודישען טעאַטער. די אָרגאַניזאַציע פון'ם יודישען אַקטיאָר, דער אַרטיסטען-פעראיין, מוז ברענגען די דאָזיגע שטעלונג. פון'ם צוזאַמענפאָהר צו אַ פּראַקטישען אויסדרוק. די פעראיינס-פערוואַלטונג האָט טאַקע בעשלאָסען, אַז די פעראיינס-טרופּעס יואָס אָרגאַניזירען זיך פון פּאַראויס ווי דראַמטעאַטערן, אויב זיי יועלען אויסהאַלטען אַ גאַנצען סעזאָן, גיבענדיג אין משך פון סעזאָן יוערטפולע נייע אויפפיהרונגען, — יועלען בעקומען ביים סוף פון סעזאָן סובסידיעס פון דער פעראיינס-קאַסע.

אַקציע פאַר אַ געזעלשאַפטליכען דראַמטעאַטער אין וואַרשאַ.

די פעראיינס פערוואַלטונג האָט גלייך ביים אָנהויב פון איהר אַרבייט אויעקגעשטעלט אַלס איינע פון איהרע יוכטיגסטע אויפגאַבען דאָס אָנהויבען רעאַליזירען דעם בעשלוס פון צוזאַמענפאָהר, יועגען שאַפען אין וואַרשאַ אַ געזעלשאַפטליך יודישען דראַמאַטישען טעאַטער. אַזאַ טעאַטער יואָלט זיך געמוזט שטיצען אין אָנהויב אויף אַ סובסידיע פון דער וואַרשאַווער יודישער קהלה מיט דעם, אַז מיט דער צייט יואָלט ער איבערגעגאַנגען איבערגענומען געוואָרען דורך דער קהלה, אָדער דורך אַ געזעלשאַפטליכער אינסטיטוציע, אין יועלכער די קהלה זאָל נעמען אַ בעדייטענדען אַנטייל. די פערוואַלטונג האָט בעשלאָסען בעמיהען זיך צו שאַפען אַ קאָמיטעט אין יועלכען ס'זאָלען אַריינגיין פאָרשטעהער פון אַלע גרעסערע יודישע אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס אין וואַרשאַ, וואָס האָבען אַ פערשטענדניש פאַר אַ בעסערען יודישען טעאַטער.

די פערוואַלטונג פון אַרטיסטען-פעראיין האָט זיך שוין געוואַנדען צום יודישען ליטעראַטען און זשורנאַליסטען פעראיין אין וואַרשאַ, צום פּען-קלוב און זשורנאַליסטען-סינדיקאַט אין וואַרשאַ, מיט דעם פאָרשלאָג יועגען שאַפען אַ געמיינזאַמע קאָמיסיע, יועלכע זאָל זיך פערנעמען מיט אָרגאַניזירען דעם ברייטען געזעלשאַפטליכען קאָמיטעט.

אין וואַרשע אויף סמאָטשע מוז זיין אַ יודיש טעאַטער.

מיט עטליכע יאָהר צוריק איז אין וואַרשאַ אויף סמאָטשע 30 געווען אַ יודיש טעאַטער. אין אַ געגענט בעוואוינט דורכאויס פון אַ יודישער בעפעלקערונג, אַרבייטער און פאָלקס-מענשען, האָט דאָס טעאַטער אין אַלע היגע געשפילט אַ גרויסע ראָל. דער דאָרטיגער עולם האָט זיך בעצויגען צו זיין טעאַטער מיט דער גרעסטער סימפּאַטיע, און האָט מאַסענווייז בעזוכט דאָס טעאַטער.

מיט אַמאָל איז געוואָרען אויס יודיש טעאַטער. דער וירט פון בנין איז אוועק, געקומען אויף זיין אָרט אַן אַנדערער יואָס מיינט אַ פילם-מאַכאַרייקעס פון ערגסטען מיז יועלען איהם אַריינבריינגען מעהר געלד אין קאַסע, ווי אַ יודיש טעאַטער.

די גרויסע קרייזען טעאַטער-בעזוכער אויף סמאָטשע זענען אויס'ן פאַלעבאָס פון בנין שטאַרק אויפגעבראַכט, זיי קומען אין אַרטיסטען-פעראיין און בעקלאָגען זיך אויף דער גאַנצער געשיכטע, זיי זאָגען, אַז מען האָט ביי זיי פּשוט אַוועקגענומען די מעגליכקייט צו בעזוכען אַ טעאַטער.

דער אַרטיסטען-פעראיין יועט זיכער טון אַלץ יואָס ס'איז נאָר מעגליך, אַז אויף סמאָטשע זאָל זיין אַ יודיש טעאַטער.

אין לעמבערג געגרינדעט אַ יודישע טעאַטער - געזעלשאַפט.

אין לעמבערג איז פאָרגעקומען אונטער'ן פאָרזיץ פון ד"ר מאיר גאַיער אַ קאָנפערענץ פון די דאָרטיגע אָנגעזעהענע געזעלשאַפטליכע טוער מיט דער בעטייליגונג פון דער פּרעסע, געווידמעט דער פראַגע פון שאַפען אין לעמבערג אַ שטענדיגען יודישען דראַמאַטישען טעאַטער. די קאָנפערענץ האָט בעשלאָסען צו שאַפען אַ גרויסען טעאַטער-פעראיין, יועלכער זאָל אויסהאַלטען דעם יודישען רעפּערטואַר טעאַטער. ס'איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַן אָרגאַניזיר-קאָמיסיע, אין יועלכער ס'זענען אַריין ד"ר לייב לאַנדוי, רעד. ל. יויינשטאָק, רעד. ה. העשעלעס, רעד מאיער, ד"ר האַמער און ה' מאיר גאַיער. די קאָמיסיע דאַרף צוגרייטען אַ פּלאַן פון דער טעטיגקייט, אָריענטירענדיג זיך שוין אויף דעם נייעם הייאָהריגען סעזאָן.

ערשינען דער „עקאָנאָמיש-סטאַטיסטישער ביולעטין"

מיט אַ רייכען אינהאַלט

עס איז שוין ערשינען חודש-שריפט „עקאָנאָמיש-סטאַטיסטישער ביולעטין", געווידמעט פּראָבלעמען פון ווירטשאַפטליכען לעבען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פּוילען, וואו עס געפינען זיך מאַטעריאַלען פאַר פאָלגענדע פּראָבלעמען:

1. די פּראָפעסיאָנעלע סטרוקטור פון דער יודישער בעפעלקערונג אין וואַרשע.
2. צאָהל יודישע בעל-מלאכות אין פּוילען.
3. די גרויס פון די אונטערנעהמונגען אין יודישען און נישט יודישען האַנדעל.
4. יודען אין קאָנצעסיאָנירטען און פרייען האַנדעל אין וואַרשע.
5. יודישע סטודענטען אויף די פּוילישע הויכשולען אין די יאָהרען 1930 — 1935.
6. יודישע בעאַמטע אין די שטאָט פּער!וואַלטונגען.
7. בודזשעטען פון יודישע אַרבייטער-משפּחות אין וואַרשע און אין אַ ריי אַנדערע שטעט.

די מאַטעריאַלען און ציפערען זענען אָנגעגעבען אין אַ צוגענגליכער און קלאָרער פאָרם. דער פּרייז פון אַן איינצעלנער נומער איז פופציג גראָשען. דער אַבאָנאַמענט פאַר אַ קוואַרטאַל בעטרעפט זל. 1.20. צו בעקומען אין „עקאָנאָמיש סטאַטיסטישען ביוראָ ביים צעקאָבע". וואַרשע, שקאָלנע 4 וו. 8, טעל. 6.99.81.

1-טע רעטשניצע

מיט שטענדיגע בעטען

אַר כירורגיע פון ציין, קיהן-באַקען און יאַסלעס

פון Dr. med.

Sadokierski

פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77.

עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 ביינאַכט.

Dr. med. Trepman

ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען,

בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע.

זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 12-234

נעמט אָן פון 8-11 נאָכמ. און פון 6-8 אָווענד.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-נאָם 7 אויף

69 פּילסודסקיעגאָ 69

(רוג נאַרוטאָוויטשאַ) טעל. 141-32

די נעכטיגע 11. נאוועמבער-פייערונגען אין לאדז

די נעכטיגע פייערליכקייטען זענען אין לאדז און אין דער אומגעגענד געווען אימפאזאנט. שוין דינסטאג נאכמיטאג האט מען אין דער שטאט שוין בעמערקט דעם יום-טוב אלע מלוכה- און מאגיסטראט בנינים זענען געווען דעקארירט מיט גרינס און נאציאנאלע פאהנען, אויך פריוואטע שויפענסטער זענען געווען דעקארירט מיט די בילדער פון מלוכה-פרעזידענט, מארשאל פילסודסקי און מארשאל שמיגלי-רידז. אויף די הייזער האבען געפלאטערט פאהנען. די גאסען זענען געווען אויסגעפוצט מיט זאמד.

דינסטאג אוונט האבען אויף די גאסען געשפילט ארקעסטערס און אוונט זענען די מלוכה-בנינים און די קאטעדרע געווען אילומינירט.

דער נעכטיגער טאג

גאנץ פריה, זענען גרופעס קינדער געגאנגען צו די גאטעסדינסטען. וואס זענען אפגעהיטן געווארען אין די געפעטהייזער פון אלע אמונות.

צו דערזעלבער צייט האבען צו דער קאטעדרע מארשירט מיליטער - אפטיילונגען פאליציי, פייערלעשער און אנד.

אויף דער גאטעסדינסט אין דער קאטעדרע האט זיך בעטייליגט דער וואיעוואדע ה' האוקע-לאסאק. דעם גענעראל לאסנער, וועלכער איז געווען אין ווארשא, האט פערטרעטען פולק. באלעסלאוויטש. אנוועזענד זענען אויך געווען פערטרעטער פון דער שטאט-פערוואלטונג מיטן שטאט-פרעזידענט גראדלעווסקי בראש. פארשטעהער פון געריכט, פראקוראר און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס. נאך דער גאטעס-דינסט זענען דעם פולק. באלעסלאוויטש איבערגעגעבען געווארען די 5 מאשינען-געוועהר, וואס זענען געשאנקען געווארען פון די ארבייטער פון דער פירמע „פליהאל" און פון טאבאק-מאנאפאל.

אויסצייכנונגען.

נאך דער גאטעסדינסט איז דער וואיעוואדע אין דער בעגלייטונג פון פולק. באלעסלאוויטש, נאטשעלניק דר. ווראנא און פארשטעהער פון דער פאליציי אוועק אין בנין פון דער וואיעוואדזשאפט, וואו ס'זענען דעקארירט געווארען 17 פערזאן מיט גאלדענע מע-דאלען, 69 זילבערנע און 79 פערזאן מיט בראנד אויסצייכנונגען.

דעפילאדע.

12 א זייגער מיטאג איז דער וואיעוואדע אין בעגלייטונג פון פולקאווניק באלעסלאוויטש אנגעקומען פארן בנין פעטריקאווער 104, אפצונעהמען די דעפילאדע פון מיליטער, פאליציי, פ. א. וו., פייערלע-שער און אנד. דאס הויז איז געווען דעקארירט מיט גרינס, לאנגע לענטעס. דא האבען זיך פערזאמעלט פערטרעטער פון פערשידענע אינסטיטוציעס. פארן וואיעוואדע און פולק. באלעסלאוויטש האבען דעפי-לירט צוויי פולקען פיעכאטע און ארטילעריע. שי-סער, פאסט און באהן-בעאמטע. אפטיילונגען פון רע-זערוויסטען, סטזשעלצעס, לעגיאניסטען קריגס-אינ-וואלידען, א.א.וו. פריטוויליגע פון דער פוילישער אר-מעע אין פראנקרייך, סקויטען, רויטער קרייץ. טהאמ ווידארבייטער מיט די ארקעסטעס פייערלעשער אין צום סוף די אויטאס פון ל.א.פ.פ. די דעפילאדע האט געשלאסען פיס און רייטער-פאליציי.

ענטהילונג פון לינקע'ס געדענק-טאוועל.

נאך דער דעפילאדע איז דער וואיעוואדע צוזא-מען מיט פולק. באלעסלאוויטש און פערטרעטער פון דער שטאט און העכערע בעאמטע אוועק אין באנק פאלסקי אויף אל. קאשטשושקא צו ענטהילען דעם געדענק-טאוועל פון לינקע'ן, דער ערשטער קרבן וואס איז מיט 18 יאהר צוריק געפאלען ביים ענט-וואפענען די דייטשע אקופאנטען. סטעפאן לינקע איז ביים ענטוואפענען די דייטשע אקופאנטען געפאלען נישט ווייט פון דעם ארט וואו ס'געפינט זיך די באנק פאלסקי. פרעז. ווודובקא האט געהאלטען א רעדע, און די טאוועל איבערגעגעבען דעם וואיעוואדע.

רעדע פון וואיעוואדע.

נאכן ענטהילען דעם טאוועל, האט דער וואיעוואדע געהאלטען א רעדע אין וועלכער ר'האט זיך אפגעשטעלט אויף דער העלדישער טאט פון לינקע'ן, וועלכער האט אין זיין בליהענדער עלטער מקריב גע-ווען זיין לעבען פאר דער בעפרייאונג פון פוילען.

דער צווייטער האט גערעדט דער שטאט-פרעזי-דענט גראדלעווסקי און ערקלערט, אז דער נאמען פון לאדזשער העלד לינקע, וועט אייביג בלייבען אין זכרון.

אין די שולען.

אין משך פון נעכטיגען טאג זענען אין אלע פאלקס און מיטעל-שולען פארגעקומען פייערליכקייטען און אקאדעמיעס.

א גאנצען טאג האט מען אויף די גאסען און אין לאקאלען געזאמעלט געלד אויף דער ווינטער-הילפס-אקציע.

4 אזו. איז אין פילהארמאניע טעאטער פארגעקומען אנ'אקאדעמיע פארן פארהאנג האט גערעדט דיר. וואלטשינסקי.

אין אוונט איז אין פילהארמאניע פארגעקו-מען אנ'אקאדעמיע, אויך אין די ארגאניזאציעס פון ב. מיליטער-ליט, און נעי. אינסטיטוציעס זענען אײנ-געארדענט געווארען אקאדעמיעס.

פון 9 פריה, זענען די געשעפטען און פאבריקען געווען געשלאסען. אויך דער טראמוויי-פערקעהר איז געווען בעגרעניצט. 11 ביז-מיטאג איז די טראמוויי בעוועגונג אינגאנצען איבערגעריסען געווארען.

אין דער גרויסער סינאגאגע

די תפילה אין דער סינאגאגע איז נעכטען גע-ווען בעזונדערס פייערליך. די סינאגאגע איז געווען איבערפול מיט דער שול-יוגענד פיז דער יודישער מיטעל-שול.

ס'איז אפגעריכט געווארען א פייערליכע גאט-טעסדינסט דורכ'ן חזן, כאר און ארגעל. ס'איז אויך געזונגען געווארען דער פוילישער הימן.

ד"ר ברוידע האט דערביי געהאלטען א גרויסע רעדע מעניני דיומא.

אין די יודישע שולען

אין אלע יודישע גימנאזיעס און פריוואטע פאלקס-שולען זענען נעכטען פאר די שול-קינדער פארגעקומען פייערליכע אקאדעמיעס.

אין דער אלטשטאטישער שוהל

9 א זייגער אינדערפריה איז לויט דער איניציא-טיוו פון דער קהלה אפגעריכט געווארען א תפילה אין דער אלטשטאטישער שוהל פאר די יודישע זעלבער אין לאדזשער גארניזאן און פאר דעם עולם.

צו דער תפילה איז געקומען אלס פארשטעהער פון דער וואיעוואדזשאפט באטשעלניק טימיעניעצקי. פון ד.א.ק. א מאיאר, פון דער סטאראסטיע—לייטער מוטאל, פון דער שטאט-פערוואלטונג — ד"ר גרא-באווסקי.

א חוץ דעם זענען אנוועזענד געווען די מיטגלי-דער פון ראבינאט, פון דער קהלה-פערוואלטונג און קהלה-ראט, די דעלעגאציע פון לעגיאן א.ב. פון בערעק יאסעלעוויטש און די יודישע קאמבאטאנטען.

נאכדעם ווי ס'איז אפגעריכט געווארען די ענט-שפרעכענדע תפילה דורך דעם חזן ווינאגראד מיט'ן כאר אונטער דער לייטונג פון דיר. זאקס און ס'איז געזונגען געווארען דער פוילישער הימן, האט פרעזעס מינצבערג געהאלטען א לענגערע רעדע.

אין אנהויב פון זיין רעדע האט פרעזעס מינצ-בערג אפגעגעבען כבוד דעם נייעם מארשאל עד-וארד רידז-שמיגלי און אנגעוויזען אויף דער גרוי-סער ירושה, וואס דער מארשאל האט איבערגע-נומען פון יוזעף פילסודסקי. דאן האט דער רעדנער אנגעוויזען אויף דעם הערליכען קאמף אין די יאה-רען פון ערוואבערן די אומאפהענגיגקייט און גע-מאכט אויסגעשרייען לכבוד פוילען, דעם מלוכה-פרעזידענט און מארשאל רידז-שמיגלי

בערעק יאסעלעוויטש לעגיאן בעטייליגט זיך אין גאטעס-דינסט און אין דער דעפילאדע

אין דער נעכטיגער פייערונג האט זיך אויך בעטייליגט דער בערעק-יאסעלעוויטש - לעגיאן, א קאמפאניע פון לעגיאן בראש מיט'ן קאמענדאנט צבי מיילער האט אנטיילגענומען אין דער תפילה אין דער אלט-שטאטישער שוהל. שפעטער האט די קאמפאניע אנטיילגענומען אין דער דעפילאדע, וואס איז זעהר יאַרעם אויפגענומען געווארען דורך די מאסען צו-שויער, וועלכע האבען איבערגעפולט ביידע זייטען גאסען דורך וואנען די דעפילאדע איז אדורך.

נאוועמבער 3.41 זון-אונטערגאנג 7.40 זון-אויפגאנג	**דאנערשטאג,** **12** **כ"ז** מרחשון תרצז

קאנפיסקירט דעם נעכטיגן נומער פון „נייעם פאלקסבלאט"

לויט א פעראָרדנונג פון דער סטאראסטיע איז קאנפיסקירט געווארען דער נעכטיגער נומער פון „נייעם פאלקסבלאט" פאר דעם ערייגפיהר-ארטי-קעל א. ב. „פאריאס", ביים שילדערען די מאנ-טאגד'גע געשעהענישען.

יאהרגאנג 1916

היינט, דאנערשטאג ד. 12 נאוועמבער דארפן זיך שטעלען די יאהרגענג פון 1916, וואס וואוינען אויפן שטח פון 5-טען פאליציי-קאמיסאריאט מיט די אותיות:

T, U, W.

און פון 14-טען קאמיסאריאט

G H Ch I J K

מארגען, פרייטאג פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די ליטערעס

Z Ź Ż

און פון 14-טען קאמיסאריאט

L Ł M N O P

צוגאב פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 14-טען ד. ח. הייבט אן אמטירען אויף פעטריק. 165 די צוגאב פאבאר-קאמיסיע. צושטעלען דארפען זיך די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1915 און עלטערע, וואס האבען נאך ביז איצט נישט ער-לעדיגט די מיליטער-פליכט, וואס וואוינען אויפן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11-טען פאליציי-קאמי-סאריאטען.

אויספלוג צו בעקענען מיט די עפענטליכע ארבייטען אין דער לאדזשער וואיעוואדשאפט

כדי צו בעקענען די ברייטע געזעלשאפט מיט די עפענטליכע ארבייטען אין שטח פון דער לאדזשער וואי-עוואדשאפט, וועט אויף דער איניציאטיוו פון וואי-עוואדזש האוקע-לאוואק מארגען פארקומען אנ'אינ-פארמאציאנס אויספלוג פאר סענאטארען, דעפוטאטען, און רעדאקטארען.

דער אויספלוג וועט ארומנעמען לאדז, פאביא-ניץ, זדונסקא-וואלא, און צוריק קיין פאביאניץ. ווי-טער דורך זשגוב—טושין קיין פיעטריקאוו, פון דארט קיין טאמאשאוו ביז לובאכין, צו דער גרעניץ פון דער לאדזשער וואיעוואדשאפט.

געלד-פעלשער פארן געריכט

(א) אויף דער בעשולדיגונגס באנק אין קרייז-גע-ריכט איז נעכטען געזעסען די פרוי אדעלא מארקע-וויטש (טאקאזשעווסקיגא 35) ביי וועלכע ס'איז דעם 11-טען אויגוסט ד. י. געפינען געווארען פאלשע מטבעות. מחמת דעם וואס זי האט נישט געקענט אנגעבען די קוועלע פון וואנען זי האט זיי בעקומען, איז זי ארעסטירט געווארען.

דאס געריכט האט זי פערמשפט אויף 1 יאהר תפיסה.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט בייגאכט דיזשורירען: ס. קאן (פלאץ פאשיטשעלני 8), א. כארנמזא (פאמארסקא 12), וו. וואגנער (פעטריקאווער 67), י. זאיאנטשקיעוויטש (זשעראמסקיעגא 37), ז. נארטשעצקי (פושעיאווו 59), ז. שימאנסקי (פזשעדזאלניאנא 75).

וואנטורע אויף פיל-סודסקיעגא גאס

געשלאגען א יודישען קרעמער און אויסגעבראכען די שויבען

נעכטען פארנאכט זענען אין דער קאוויארניע פון משה קארנער (פילסודסקיעגא 17) ארייגגע-קומען א יונגער קריסט מיט דריי קריסטינס און זיך געהייסען געבען טיי מיט טשאסטעס. צוערשט האבען זיי זיך געהאלטען רוהיג, שפעטער האבען זיי אבער גענומען מאכען אוואנטורעס און טרייבען די געסט.

ביים ארויסגעהען, ווען דער אייגענטימער האט זיך געהייסען בעצאהלען 1.35 זל. פאר די טיי מיט טשאסטעס, האבען זיי זיך געווארפען אויף קארנער'ן און איהם גענומען שלאגען, דערביי האבען זיי גענומען האקען די שויבען פון בופעט און טיר.

אויף די הילף-רופען פון דעם געשלאגענעם, איז אנגעקומען פאליציי. וועלכע האט די אוואנ-טוריסטען אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט.

הערענדיג דאס געקלאפעריי פון די שויבען און די הילף-רופען, איז אויף פילסודסקיעגא גע-ווארען א שטארקע מהומה, מ'האט גענומען לויפען און פערמאכען די געוועלבער.

—*×*—

נקמה פון א רעדוצירטען ארבייטער

צעשלאגן א מייסטער פון שווייקערט'ס פאבריק

(א) אויף וואלטשאנסקא 215, נעבען שוויי-קערטס פאבריק איז א רעדוצירטער ארבייטער גוס-טאוו אוטא בעפאלען דעם מייסטער ראבערט פיאלא, און איהם מיט א שטעקען צעקלאפט דעם קאפ.

די סיבה דערפון איז געווען, וואס דער ארבייטער בעשולדיגט דעם מייסטער, אז ער איז געווען דער איניציאטאר פון דער רעדוקציע. צום פערוואונדע-טען איז ארויסגערופען געווארען די פאגאטאוויע. דער ארבייטער אוטא וועט צוגעצויגען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

געכאפט א גנב אויפן באלוטער מארק

(א) אויף זגיערזשער גאס, נעבען באלוטער מארק איז פערהאלטען געווארען דער 27-יעהריגער וואלף שטיינמאן. ער איז פערהאלטען געווארען בעת ער האט ביים אזארקאווער סוחר אהרן קאלמאנאוויטש צוגע-נומען א וואליזע מיט סחורה. שטיינמאן איז ארעס-טירט געווארען.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע ווענערישע און הויט-קראנקהייטען
טראוגוטא 9 טעל. 262-98
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אוונט
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע -- לעטשניצע-פרייזען

טעאטער „ROZMAITOŚCI"
ציגעל-גאס 27
טעל. 112-25
דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

היינט, דאנערשטאג, 9.15 אוונט צום 20-טען מאל
די גרעסטע אטראקציע אין לאדזש!
גאסטשפילען פון די אמעריקאנער .וועלט-קינסטלער
לוסי און מישא גערמאן
אין זייער לעצטען רעקארד-שלאגער:
רחל'ס קינדער
אכטונג!
לעזט דעם אנאנס פון פרייטאג. שבת
אין טעאטער
"אזמאישאשטש"
בילעטען פון 11 פריה
אין קאסע פון טעאטער

נקמה פון א פערלאטענע פרוי

אייפערזוכטס-סצענע אויף זשעמיאנסקא 5

(א) אויף זשעמיאנסקא 5, האט זיך נעכטען אפ-געשפילט אנ'אייפערזוכטס-סצענע צווישען שכנטעס: איינע פון די שכנטעס, מעלאניא גאנשערקיעוויטש, האט געהאט א חשד אויף דער 23 יאהריגער יאניגא קוביצקא, אז בעת זי איז אין דער פאבריק, טוט זי די יאנינקא „זאסטאמפיען". וואס טוט די מעלאניא? אין קליינינקייט: זי נעהמט א טשייניק מיט קאכע-דיגע וואסער, און טוט איהם אן אויף יאנינאס קאפ. די פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט הילף. די גאנ-שערקיעוויטש איז צוגעצויגען געווארען צו געריכט-ליכער פעראנטווארטליכקייט.

ZACHĘTA
זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
פרעכטיגער ראמאנטישער פילם-הערליכע אויסשטאטונג – גערעדט און געזונגען אין דער דייטשער שפראך א.ג.
דאס מיידעל פון בודאפעשט
אויסער'ן פראגראם ???
אנהויב טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג – 12 א זייגער בייטאג.

הילף פאר די אלמנות און יתומים

פון די טראגישע אומגעקומענע בערקאוויטש און זענדעל

מיטגעפיהל בריה פון דער יודישער קהלה

די בלוטיגע מאנטאגדיגע שיסעריי אין לאדז, וועלכע האט געבראכט 2 טויטע יודען און 2 פערוואונדעטע איז ווייטער דאס געשפרעך פון טאג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג. די מאכט פיהרט ווייטער אן׳ענערגישע אויספארשונג, כדי פעסטצושטעלען די גענויעסטע פרטים פון דער שרעקליכער געשעהעניש, צוליב דעם ווערען כסדר אויסגעהערט נייע עדות. דער מערדער טאדעאוש שאניאווסקי איז נעכטען געשמידט אין קייטען איבערגעפיהרט געווארען אין טורמע אויף קאפערניקא.

דער געזונד-צושטאנד פון די 2 פערוואונדעטע יודען משה ווייסזאנד און מענדעל רובינשטיין איז א בעפרידיגענדע און זיי ווערט כסדר בעסער, זיי געפינען זיך נאך אלץ אונטער דעם שרעקליכען איינדרוק פון דער שיסעריי און זענען שוין בכוח איבערצוגעבען אלע איינצעלהייטען, וועלכע זענען זיי בעקאנט.

ווי מ׳גיט אונז איבער איז דער פאטער פון פערוואונדעטען רובינשטיין בשעתו דערהרגעט געווארען דורך כוליגאנעס אין פוזנער קאנט.

נעכטען האט די קהלה-פערוואלטונג איבערגעשיקט צו די פאמיליעס פון די טראגיש אומגעקומענע בערקאוויטש און זענדעל פאלגענדען בריף: „די קהלה-פערוואלטונג האט מיט טיפען ווייטאג אויפגענומען די טרויעריגע ידיעה וועגען טראגישען טויט פון אייער מאן און פאטער, וואס איז געפאלען א קרבן פון מערדערישע הענד. אייער צער איז דער

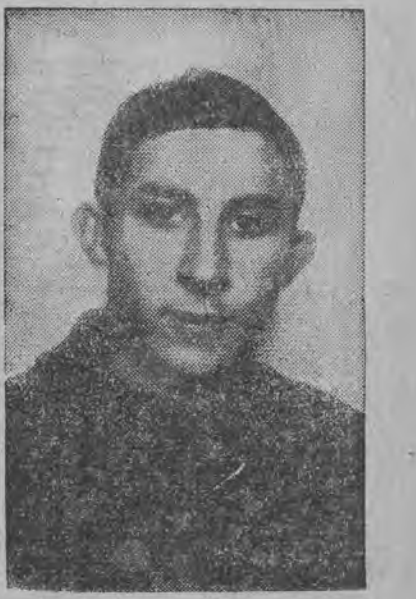

פערוואונדעטער י. ווייסזאנד

צער פון גאנצען יודישען פאלק, די קהלה-פערוואלטונג דריקט אייך אויס איהר טיפסטען מיטגעפיהל און גיט אפ כבוד דעם אנדענק פון איינעם פון אונזערע קדושים".

איצט איז געווארען אקטועל די פראגע פון ארגאניזירען א הילפס אקציע פאר די פערבליבענע פאמיליעס פון יוסף בערקאוויטש און ישראל זענדעל. די קהלה-פערוואלטונג האט דעם ענין נאך נישט דירעקט בעטראכט, אבער אלס דרינגענדע אונטערשטיצונג האט פרעזעס מינצבערג דערווייל איבער־

דער מערדער טאדעאוש שאניאווסקי

געשיקט דער פאמיליע פון בערקאוויטשען 100 זל. און דער פאמיליע פון זענדלען 50 זל.

די קהלה וועט דעם ענין גענוי בעטראכטען און אננעהמען א בעשלוס וועגען ווייטערדיגער הילף און וועגען איינארדנען די יתומים.

א חוץ דעם האט דאזאר רומקאווסקי אויף זיך גענומען די איניציאטיוו צו ארגאניזירען די הילפס אקציע אין א ברייטערען פערנעם, צו דעם צוועק האט ער נעכטען, אין בעגלייטונג פון א מיטארבייטער פון „נייעם פאלקסבלאט" מנחם אבל געזען די אבלים און גלייכצייטיג זיך אינפארמירט וועגען זייערע נויטען און בעדערפענישען.

פון פערשידענע זייטען פרעגט מען שוין וואו מ׳קען איינצאהלען פאר דער דאזיגער הילפס-אקציע, דאס וועט בקרוב מיטגעטיילט ווערען, עטליכע מענשען האבען שוין אריינגעשיקט זייערע נדבות.

צווישען אנדערע האט פרעזעס מינצבערג בעקומען פון א היגען יודישען סוחר, וועלכער וויל נישט אז זיין נאמען זאל פערעפענטליכט ווערען, 300 זל. פאר די אלמנות.

דער פאמיליע בערקאוויטש איז שוין נעכטען געגעבען געווארען די מעגליכקייט, אז זייער געוועלב זאל ווייטער קענען עקזיסטירען און די קונים זאלען דארט ווייטער קויפען געהעקס.

א חוץ דעם זענען שוין היינט די יתומים, פון וועלכע עטליכע זענען נישט געזונד איבערגעשיקט געווארען צום היילען צום נערווען-דאקטאר קלא עז־בערג, אויגען-דאקטאר מארגוליס און אויערען-דאקטאר מאזור און אזו ,טאז".

* * *

אונטער׳ן פארזיץ פון סטא־שי פון קאנדיטאר־צעך ה׳קנאבעל, איז נעכטען פארגעקומען א טרויער־זיצונג געווידמעט דעם אנדענק פון געוו. מיטגליד פון צעך, יוסף בערקאוויטש, וועלכער איז אזוי טראגיש אומגעקומען. די ריהרענדע ווערטער פון סטא־שי קנאבעל זענען אויסגעהערט געווארען שטעהענדיגערהייט.

צו דער פערזאמלונג זענען געקומען נישט באר מיטגלידער פון צעך, נאר פיל יודען פון שטאט און געזעלשאפטליכע טוער.

ס׳האבען נאך גערעדט הרב טרייסטמאן, דאזאר רומקאווסקי, שמערל לעווי, טשערניאקאוו, שיוא־צבערג א. א.

ס׳איז בעשלאסען געווארען אנצוהויבען א ברייטע אקציע צו שטיצען די פערבליבענע ארימע פאמיליעס נאך די אומגעקומענע.

דאזאר רומקאווסקי האט אין נאמען פון דער קהלה צוגעזאגט צו שטיצען די אקציע מיט אלע מעגליכקייטען.

צום סוף פון דער פערזאמלונג איז געוועהלט געווארען א קאמיסיע צו ארגאניזירען די אקציע.

* * *

לויט דער איניציאטיוו פון אינהאבער פון דער צוקערביע „קאפריס" און ביי דער מיטהילף פון די ה"ה שייבע און זיידעמאן איז שוין געזאמעלט געווארען א גרעסערע סומע פאר די פאמיליעס פון די שאצוויי-אומגעקומענע.

פערוואונדעטער מ. רובינשטיין

קליינער פעליעטאן

צוגעקומענע ארבייט...

— ס׳איז מיר איצט צוגעקומען אנ׳ארבייט — זאגט שמיל־שמעלקי — אנ׳ארבייט דווקא א גייסטיגע, נישט קיין געוועהנליכע.

ביי די היינטיגע צייטען — זאגט ער — איז עס א גאר גרויסע זאך, אז מ׳האט צו טון אביסעל גייסטיג און מ׳היטרט זיך אב כעל אדורך מיט׳ן רבונו של עולם!

ביי די היינטיגע צייטען ווען אלץ זינקט אין חומר, אין גשמיות, קיטור און קייט איז פערטון אין „גראבע זאכען", און מ׳זעהט שוין באלד חשם קאפ נישט ארויס פאר גראבקייט, איז — אז עס מאכט זיך א געלעגענהייט פאר א גייסטיגען געניום, פאר אן עונג רוחני, אזויצוזאגען איז... כאפט עס דער רוח — איז יהאויל וי די וועלט!

א טייערע, ליכטיגע וועלט — אט די וועלט!

מען פראוועט יום־טובים, מען שפילט אויף טראמפייטען, גטראוושאקעס שפאצירען ארום, ווי זיי וואלטען געווען די גרעסטע און נאהענטסטע מחותנים, מ׳טיילט אבלאוועס, מען עסט פרישטיקער און מאלצייטען מיט פעראד — מיט איין ווארט, ס׳איז אגיל וואשמח׳דיג און די צייטונגען האבען וואס צו שרייבען!

אויסגעצייכענט!

קיין ארבייט פעהלט נישט ברוך השם, און ס׳קאן גאר קיין רייד נישט זיין וועגען ארבייטסלאזיגקייט — ס׳איז ארום און ארום סעזאן! נישט צום פערזינדיגען!

וואס שייך אבער מיר, איז דאך אוודאי גוט, וואס גוט הייסט! פרענטס שוין גארנישט! איך האב נאך קייטמאל אזא סעזאן נישט געהאט. וואס מ׳זאל זיך אזוי פאר מיר זארגע פון אלעם זייטען!

ארבייט? אלץ הייסט ארבייט! איך ארבייט דאך אהן א שיער און אהן אנ׳שרך...

ערשטענס, ארבייט איך מיט די זייטען...

צווייטענס, ארבייט איך זיך אויס א הויקער...

דריטענס, ארבייט איך מיטן קאפ. ווי אזוי איך זאל א שטייטער, נישט קריגען איבערן קאפ...

איך האב נאך און נאך אזעלכע וואזשנע ארבי. מען און טאמער פעהלט מיר נאך עפים אויס אביסעל ארבייט, זענען מיר איצט צוגעקומען נאך צוויי אלמנות:

אײנם — א פיזישע ארבייט — אז איך קום פון דער נאס און שטוב אריין מוז איך זיך גוט בעקלאפען און בעטאפען. צי מען האט מיך נישט אין ערגעץ־וואו גיישער נט, איז צו לעב איך נאך בכלל, והשנית, און צוויי — א גייסטיגע ארבייט.. מ׳קאן זאגען א גייסטיג־רעליגיעזע, וו׳ דהיינו — איך טו יעהשם מאל בענשען גומל...

נו פרעג איך אייך, א שלעכט לעבן אפשר?!!

שמילשמעלקי.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון אמבולאטאריום ביי „נות לחם"

די טעג איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון אמבולאטאריום ביי דער געז. „גותן לחם" (נירזארזשעווסקא 10). דעם בעריכט פון דער טעטיגקייט האט אפגעגעבען דער ד"ר פ י נ ק ע ל.

די פערזאמלונג האט אויסגעדריקט א דאנק דעם דאקטוירים-פערסאנאל.

צום סוף איז געוועהלט געווארען א פערוואלטונג: פרעזעס: זוסקינד נאזדושיק. ווי־פרעזעס — משה פאנטעל און אברהם קאן. סעקרעטאר — בורשטין, קאסירער — שהליך, עקאנאם — לוקארסקי, פערוואלטונגס־מיטגלידער — פרידמאן, פאלנער, נאלדבערג, קארמינסקי און פלאם. (ג).

דער גורל פון אפריל

6) סענסאציאנעלער און שפאנענדער ראמאן

אזן ווען די צארטע, שיינע 17 יעהריגע רחל איז געלעגען און געטראכט, או פון אלע חלומות איז סענם לוף דער בעסטער און הארציגסטער, וואט דאס אומר שולדיגע מיידעל גארנישט געוואוסט, וואס פאר א געפאר עס לויערט אויף איהר.

רחל האט זיך געפונען אין מאנאסטיר. דער אויסוואורף, האט געהאט זי צו פערניכטען אויפן גאנצען לעבען. זי האט קיינעם נישט געהאט, וואס זאל איהר ראטעווען פון די אומגליקען און טעפארען צו וועלכע זי איז געווען אויסגעשטעלט.

עס איז בלויז געווען איין מענש אין דער וועלט וואס וואלט איהר געקענט קומען צו הילף. דאס איז געווען דער יוד, אלעקסאנדער מייערבער, רחל׳ס אמתער פאטער, א געוועזענער אפיציער אין דער פראנצויזישער ארמיי און איצט אנ׳אנפירער מיט פראנצויזישען שפיאנאזש.

אין דער נאכט וואס דער חלח סענם לוף איז געזעסען ביי רחל׳ען אין קאמער און געזען צו איהר „ווארימע" ווערטער האבענדיג דערביי די געמיינסטע אפזיכטען, איז אלעקסאנדער געזעסען אויפען אין ביי א גרויסארטיג געדעקטען טיש אין איינער פון די שענסטע היים אין פאריז און די פראמינענטסטע מיליטער לייט האבען געטרונקען טאאסטען צו זיין העלדישקייט.

דאס איז געווען צוויי יאהר פאר דער וועלט-מלחמה אין פראנקרייך האט מען שוין געוואוסט, אז א קריג איז אומפערמיידליך און הונדערטער פראנצויזישע שפיאנען זענען אריינגעשיקט געווארען אין דייטשלאנד. די שפיאנען האט מען געקליבען פון די סאמע בעהיגסטע און אינטעליגענטסטע מענשען אין לאנד, אלעקסאנדער מייערבער איז געווען איינער פון זיי.

ער האט נאר וואס געהאט דורכגעפיהרט א וויכטיגע שפיאנאזש - ארבייט פאר זיין פאטערלאנד. מען האט פאר איהם דערפאר ארגאנזשירט א באנקעט און דער פראנצויזישער קריגס - מיניסטער איז געווען צווישען די געסט, וואס זענען געקומען איהם אפגעבען כבוד.

עס איז באמת געווען א געוואגט שטיקעל שפיאנאזש־ארבייט. אלעקסאנדערן איז געלונגען דאס, וואס צעהנדליגער אנדערע שפיאנען איז נישט געלונגען. די געשיכטע איז געווען אזא:

פראנצויזישע שפיאנען אין דייטשלאנד האבען אלעקסאנדערן געלאזט וויסען, אז די קרופ־אמוניציע פאבריק אין דייטשלאנד בויט א נייעם גאר גרויסען הארמאט. ער האט גלייך פעראדענט אז מען זאל אונטער אלע אומשטענדען ארויסקריגען דעם פלאן פון נייעם קאנאן. נאך א סך פרובען אויסצוגעפינען יעמעס, האבען איהם די פראנצויזישע שפיאנען געלאזט וויסען, אז זייער ארבייט איז נישלאז. מ׳קען גארנישט אויסגעפינען. די ארבייט ארום דעם קאנאן ווערט דארט געטון אזוי געהיים און דער טייל אין דער פאבריק, וואו מען בויט דעם קאנאן איז אזוי בעוואכט, אז עס איז אוממעגליך אהין צוצוקומען. זיי האבען איהם דערביי אויך געלאזט וויסען, אז אין די מיליטערישע קרייזען אין דייטשלאנד רעדט מען, אז אט דער גרויסער קאנאן וועט געווינען די נאהענטסטע מלחמה — דאס הייסט, די מלחמה מיט פראנקרייך.

פון דעמאלסט אן האט אלעקסאנדער נישט געקאנט רוהען. טאג און נאכט האט ער געקלערט פון פלענער, ווי אזוי צוצוקומען צו דער קרופ-פאבריק, וואו דער קאנאן ווערט געבוים, כדי ער זאל קענען קאפירען דעם פלאן און זיין פאטערלאנד זאל אויך אנהויבען בויען אזעלכע קאנאנען. א פאר מאל איז ער געפאהרען קיין דייטשלאנד אבער אלץ אומזיסט.

מיטאמאל איז אלעקסאנדערן אנגעקומען א ידיעה, אז אויפן 10־טען מאי איז דער קייזער ווילהעלם מיט זיין גאנצער סוויטע איינגעלאדעט געווארען אין דער קרופ - פאבריק, וואו מען וועט פאר זיי ווייזען דעם נייעם קאנאן. 11 א זייגער פאהרען זיי ארויס פון פאטסדאם. אלעקסאנדער האט שנעל א טראכט געטאן און ער איז געפאלען אויף א פלאן:

10 א זייגער אינדע־פריה אין יענעם טאג איז ער שוין געווען אין בערלין. ער איז געווען אנגעטאן אין זעהר בריטע קליידער פון א דייטשען סאלדאט אונטער וועלכע ער האט געטראגען קליידער פון די ספעציעלע לייב-וועכטער, וואס זענען ארויסגערופען געווארען פון א געוויסען גארניזאן אויף צו בעגלייטען דעם קייזער.

מיט א געפעלשטער ערלויבעניש איז אלעקסאנדער געקומען צום פאלאץ אין פאטסדאם, זיך אריינגעגנב׳עט אין קעלער, פון זיך אראפגעווארפען די מיליטער - קליידער און אנגעטאן וו א לייב-וועכטער איז ער געשטאנען און געווארט ביז דער קייזער מיט זיין סוויטע וועלען ארויס אויף די טרעפ פון פאטסדאם. ער האט געהערט הורא - געשרייען און ער האט געוואוסט, אז זיי זענען שוין אויף די טרעפ. ער איז דאן ארויס פון זיין בעהעלטעניש, זיך אויסגעמישט מיט דער סוויטע און אין 5 מינוט ארום איז ער שוין געזעסען אין איינעם פון די קייזערליכע אויטאמאבילען אויפ׳ן וועג צו דער קרופ-פאבריק.

אין א שעה ארום איז אלעקסאנדער געשטאנען 10 שפאן פון דייטשען הערשער און זיך איינגעהערט צו דעם הויפט - אינזשיניר פון דער פאבריק, ווי ער פערטייטשט אלע איינצעלהייטען פון קאנאן, ער האט זיך איינגעהערט מיט קאפ און זיך אלץ געחזר׳ט אין זכרון. עס איז איהם אבער איינגעפאלען, אז פון די אלע איינצעלהייטען קאן ער נאך עפעס פערגעסען און דאן וואלט זיין גאנצע ארבייט געווען ארויסגעווארפען.

דערווייל האט דער אינזשיניער צעוויקעלט א לאנגען בלויען פאפיר מיט ווייסע צייכנונגען און געוויזען, אז דאס איז דער פלאן פון קאנאן.

אלעקסאנדער האט בעשלאסען אונטער אלע אומשטענדען אוועקצוגנב׳ענען דעם פלאן. ווען דער אינזשיניער האט דעם פלאן אוועקגעלייגט אויפן טיש און גענומען בעגלייטען דעם קייזער. וואס האט זיך שוין געלאזט אוועקגעהן, האט אלעקסאנדער שנעל זיך א דריי געטון, א כאפ געטון דעם פלאן און איהם פערדרוקט אין די הויזען לעבען בויך. אין דרויסען האט ער זיך געשיקט אויסגעדרייט פון דער סוויטע, זיך גענומען דרייען דורך הינטערגעסלעך ביז ער איז צוגעקומען צו דער קווארטיר פון א סך לענגע שפיאן.

אין וועלכע אווענד איז שוין דער פלאן געווען אין די הענט פון פראנצויזישען קריגס מיניסטעריום און אין א וואך ארום האבען שוין אלע פראנצויזישע אמוניציע - פאבריקען געבויט די זעלבע קאנאנען.

צו אנערקענען זיין וויכטיגע ארבייט פאר זיין פאטערלאנד, האט אנ׳ענגער קרייז פראנצויזישע מיליטער־לייט ארגאנזשירט דעם באנקעט פאר אלעקסאנדערן. אלע אנוועזענדע האבען געזונגען ליובעגעזאנגען פאר זיין פאטריאָטיזם און געוואגטקייט.

— מיינע הערען! — האט אלעקסאנדער געענטפערט אויף די לויב־ווערטער — איך האב דאס געטון פאר מיין ליב פאטערלאנד! איך האב אויס געפונען דעם פלאן פון דעם קאנאן, וואס איז באמת איינע פון די שרעקליכסטע ערפינדונגען פאר מאסען מארד! הלואי זאל עס נישט קומען דערצו, אז מען זאל אט די קאנאנען דארפען בענוצען; אבער דייטשלאנד איז אדאפ פון זינען און מיר מוזען זיך פערטיידיגען!...

מען איז נאך לאנג געזעסען און פערבראכט. נאר אלע האבען בעמערקט, אז אלעקסאנדער איז עפעס נערוועז און זעהר אנגעשטרענגט. זיי האבען דאס אויסגעטייטשט, אז עס נעמט זיך פון דעם, וואס ער האט נאר וואס דורכגעפירט אזא געוואגטע שפיאנאזש־ארבייט. קיינער איז נישט חושד געווען, אז עפעס א שרעקליכע בערוהיגליכע אנגעלעגענהייט וועגט זייער שווער אויף אלעקסאנדערס נשמה...

(פארטזעצונג קומט)

טעאטער „פילהארמאניע"
20 נארוטאוויטשא 20, טעל. 213-84

הייבט דאנערשטאג 9 אוונט
מארגען פרייטאג 9 אוונט
שבת 4 נ. מ. און 9 אוונט צום 10-טען, 11-טען און 12-טען מאל

פון 40 גר. ביז 1.09

א. בלאט, י. חאש, פעטערמאן, א. גראדנער, אידינא, קאדיש, ש. קוטנער,
א. ליפאווסקא, נחמה, י. ביליווירט, ע. רייכער, מ. ראבין, ע. טאפעל א. א.

די ציגיינערין

אפערעטע אין
לעבענס-בילד אין 3 אקטען, 10 בילדער פון ב. קוטשער. רעזשי און כארעאגראפיע ש. קוטנער.

מוזיק, כאר און ארקעסטער-אנפ.: דוד בייגעלמאן

20 אריגינעלע נומערן.

בילעטען צו בעקומען אין טעאטער-קאסע.

ווילנער יודישע אפערעטן-טרופע
נחמה, קאדיש, חאש
מיט'ן אנטייל פון גאנצען ערשטקלאסיגען אנסאמבל:

גרעסטע סענסאציע!

בילדער:
1) ליבעס-סצענע, דינסט מיט'ן גבירישען זונדעלע.
2) ביי נעכע די רייפערקע בלאטע שפילען קארטען.
3) אין האטעל „בריסטאל" אין ווארשע.
4) אין אטוואצקער פענסיאנאט.
5) די בלאטע פערשלעפערן די ציגיינערין.
6) אין דער „מעלינע" פון טשאטשע רייזל:
7) אסתר קאלב אלס פאריזער טרעפערין.
8) פערשווערונג.
9) בעפאלען די קנייפע און ראטעווען רחל'ען.
10) גוב'ישע חתונה.

25 מאן אויף דער ביהנע.

אנפיהרונג: ב. אסס.

נישטא קיין שום שפור
פון דעם פערשוואונדענעם דינסטמיידעל מיט דעם יוד. קינד

די ידיעה וועגען דעם פערשווינדענעם קינד אויף זגערזשער 57, איז נעכטען געווען דער גע- ... שפרעך פון טאג. א גאנצען טאג האבען זיך פאר ... גאלדבערג'ס טויער-געוועלב גיזאמעלט הונדערטער ... מענשען און ארומגערעדט וועגען דעם אויסטער- ... ישען פאל. די עלטערן און די פאליציי איז ביז ... שפעט אין אווענד נישט געקומען אויף די שפורען, ... וואו די דינסט יאנינא איז אוועק.

ווי ס'שטעלט זיך איצט ארויס, איז די דינסט יאנינא מאטושאק בעקאנט דער פאליציי דערמיט, ... דאס מיט א יאהר צוריק האט זי אונטערגעווארפען איהר ניי-געבוירען קינד, וועלכעס געפינט זיך איצט אין דער זויג-היים.

איהר שוועסטער אננא מאטושאק, וואס דינט ביי דער פאמיליע בראקמאן אויף זגערזשער 36 ... דערצעהלט וועגען איהר שוועסטער, יאנינא, אז ... מיט יאהרען צוריק, ווען זי איז נאך געווען אין ... קינדערהיים ביי די עלטערן, איז זי צייטענווייז געווען ... אונארמאל, און פלעגט אפט פערשווינדען אויף ... גאנצע טעג פון דערהיים.

וועגען דעם געהיימנישפולען פערשווינדען פון קינד גייען אום פערשיידענע ווערסיעס. ... מ'דערצעהלט אפילו, אז מ'האט דאס קינד געפונען ... טויט אויף א פעלד אונטער לאדז. די אלע קלאנגען האבען אבער קיין שום גרונד נישט.

די מוטער פון דעם פערשווינדענעם קינד ... איז פון צער און ווייטאג קראנק געווארען, און ... בעקומט נערווען-אנפאלען און ספאזמען.

די פאליציי פיהרט אן ענערגישע אויס- ... פארשונג.

וואס דערצעהלט די פרוי גאלדבערג

אונזער מיטארבייטער האט גערעדט מיט דער ... פערצווייפעלטער פרוי גאלדבערג, וועגען דער דא- ... זיגער געהיימנישפולער געשיכטע, פרוי גאלדבערג ... דערצעהלט:

מיט 4 וואכען צוריק בין איך געגאנגען אין גאס און געזעהען א פויעריש מיידעל, געווען מיט א פלומעקל אין האנד. דאס מיידעל איז צוגע- גאנגען צו מיר און מיך געפרעגט אויף עפיס א גאס. היות ווי איך דארף א דינסטמיידעל, האב איך זי געפרעגט צי זי וויל נישט אננעהמען קיין שטעל, דערויף האט זי מיר געענטפערט, אז זי איז טאקע צוליב דעם געקומען פון אוניעיאוו, זי איז געגאנגען מיט מיר אהיים און איז שוין גע- בליבען ביי מיר. די דאקומענטען האט זי מיר גע- געבען, איך האב געוואלט אנפרעגען אויף איהר ביי בעקאנטע אוניעיעווער סוחרים, אבער איך האב נישט בעוויזען דאס צו טוי.

געוואלט מיטנעהמען נאך א קינד

ביי דער גאנצער טראגישער געשיכטע איז אינטערעסאנט נאך פאלגענדער פרט. מאנטאג 12 א זייגער בייטאג ווען יאנינא מאטושאק איז ארויס- געגאנגען מיט דעם איין-יעהריגען קינד פון גאלד- בערג'ן שפאצירען, האט זי זיך געבארגט א טיכעל ביים שכן א יודישען זייגערמאכער, דערביי האט זי פארגעלעגט, אז זי וויל מיטנעהמען אויפ'ן שפאציר דעם זייגערמאכערס א קליין יונגעלע. די פרוי פון זייגערמאכער האט אבער זיך געוואקעלט און ענדליך בעשלאסען דאס קינד נישט מיטצוגעבען.

א געהיימנישפולער שליח

נעכטען אין אווענד האט זיך צו דער פא- מיליע גאלדבערג געווענדעט א קריסטליכער יונ- גערמאן, וועלכער האט ערקלעהרט, אז ער האט אינפארמאציעס וועגען דעם פערשוואונדענעם קינד. פאר איבערגעבען די אינפארמאציעס פערלאנגט ער אבער, אז מ'זאל איהם געבען 400 זל. דאס געלד פערלאנגט ער נישט באלד, נאר ערשט דעמאלס, ווען עס וועט זיך ארויסווייזען, אז די אינפארמאציעס זענען ריכטיגע. ווען דער יונגערמאן איז ארויס אויפ'ן גאס, איז ער פערהאלטען געווארען דורך דער פאליציי.

די מוטער פון קינד איז פאביאניץ

שפעט אין אווענד איז די מוטער פון דעם פערשוואונדענעם קינד, פרוי גאלדבערג, ארויס- געפאהרען אין פאביאניץ. ביז שפעט אין אווענד איז זי נאך נישט געקומען צוריק. ווי מ'גיט איבער איז זי אין דער בעגלייטונג פון פא- ליציי אפגעשיקט געווארען קיין פאביאניץ.

Ratujmy bezrobotnych
od zimna i głodu.
Ofiary pieniężne składać należy na
Konto PKO Nr. 70.200 Pomoc Zimowa.
Ofiary w naturze
w miejscowym Komitecie.

ארויסגעפאלען פון טארפעדא-צוג
און דערה'רג'עט געווארען אויפ'ן ארט

מיט דעם טארפעדא-צוג, וועלכער איז ארויס נעכטען 7 מיט 39 מינוט פון לאדז איז צוזאמען מיט אנדערע פאסאזשירען אויך געפאהרען א גע- וויסער יוזעף גאזשקא.

גאזשקא איז געשטאנען אין קליינעם קא- רידאר, אנלעהנענדיג זיך אויף דער טיר. פלוצלינג האט זיך די טיר געעפענט און גאזשקא איז ארויס- געפאלען. דער מאטאר-פיהרער האט פערהאלטען דעם צוג, אבער ביז ער איז אפגעשטעלט געווארן איז ער אפגעגאנגען א מהלך פון 5 קילאמעטער.

דער צוג איז צוריקגעפאהרען און מ'האט דעם אומגליקליכען געפונען ליגען נעבען טאר א שווער פערוואונדעטען, דאס איז געווען נעבען בראדזיסק. מ'האט איהם געוואלט אוועקפיהרען אין שפיטאל, אבער ער איז באלד געשטארבען.

דעטאליסטען-פעראיין פאדערט אויף די מיטגלידער
צו בעשטייערען זיך לטובת פ.א.נ. און ווינטער היוף-אקציע

די פערוואלטונג פון דעטאליסטען - פעראיין (לעגיאנוב 8א.) רופט די מיטגלידער צו שפענדען פאר פ. א. נ. לויט פאלגענדע נארמען:

2-טע קאט. פאטענט — 100 זל., 3-טע קאט. — 40 זל., 4-טע קאט. — 5 זל. ווי אויך אויף דער ווינטער היוף-אקציע.

2-טע קאטעגאריע פאטענט — 80 זל., 3-טע קאט. — 30 זל. 4-טע קאט. — 5 זל.

די שפענדען קען מען ערלעדיגען דורך דער פער- מיטלונג פון פעראיין, אדער אויף דער פ. א. נ. קאנ- טא און פ. ק. א. אויף נומער 601.600 אויף דער ווינטער-היוף-אקציע פאר ארבייטסלאזע אויף דער פ. ק. א. קאנטע נומ. 601.500. שפענדען ווערען אנ- גענומען אויך אין ווערט-פאפירען ווי אבליגאציעס פון דער מלוכה-הלואה, אינוועסטיציע - אבליגא- ציעס און פאנד-בריף.

דער ערשטער האט געשפענדעט דער פעראינס- פרעזעס ה' טרייסטמאן 150 זל. פאר פ. א. נ. און 150 זל. אויף דער ווינטער היוף-אקציע.

נעמען פון פערפאלענע גע- ווארענע מענשען
וועלען געמאלדן ווערן דורכ'ן ראדיא

(א) די פאליציי האט בעקומען אינסטרוקציעס וועגען אנמעלדען די נעמען פון פערפאלען געווארענע מענשען. פון איצט אן וועלען די נעמען געמאלדען ווערען דורכן ראדיא. אין אזעלכע פאלען דארפען מעלדונגען ווערען אין ד נאהענטסטע פאליציי-קאמי- סאריאטען.

Karol Foerster Łódź–tel. 142-82 Zamenhofa 23
RURY KAMIONKOWE DO KANALIZACJI
PŁYTKI TERRAKOTOWE do wykładania podłóg
PŁYTKI SCIANNE glazurowane białe i kolorowe
KLINKIER budowlany, posadzkowy i do licowania fasad.

ער האט געמיינט די אמת'ע „כוסה"...
אויסגעטרינקען א האלבען ליטער ברען-שפירט

(א) אויף לאגעווניצקא גאס האט זיך פערסמט דער 38-יעהריגער יוזעף גורסקי. ער האט אויסגעטרינ- קען א האלבען ליטער ברען-שפירט און איז געפאלען אין דער גאס. דער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע האט איהם אפגעראטעוועט.

אראפגענומען א פרוי פון דער תליה

(א) אויף שרודמיעיסקא 142, האט זיך נעכטען אין איהר אייגענער וואוינונג אויפגעהאנגען די 30- יאהריגע סטעפאניא באר. דאס האט בעמערקט איהר סובלאקאטאר און זי אפגעשניטען פון דער תליה. די פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט מעדיצינישע הילף.

די סיבה פון דעם פערצווייפעלטען שריט, איז א קאנפליקט מיט איהר מאן.

רעפעראט פון ד"ר פאוועל קלינגער
אין „בערעק-יאסעלעוויטש-לעגיאן"

היינט, דאנערשטאג, 9 אווענד קומט פאר אין בערעק יאסעלעוויטש-לעגיאן א רעפעראט פון בעוואוסטען רעפערענט און מחבר דר. פאוועל קלינגער א. ד. ט. „די ערשטע הילף אין פלוצלינגע פאלען".

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע-בע האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענט.
זונטאג פון 9—1 פארמיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. Wołkowyski
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקה בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אן פון 8—11 פייטאג און 4—9 אייוו...

KINO TEATR
MIRAŻ
אנהויב 4 נאכמיטאג.
היינט און פאלג. טעג!
גרויסער עראטישער זיטען- פילם אונטער'ן נאמען:
געשפענסט
אין די הויפט-ראלען:
HARRY BAUR
i Inkiszyniew

טעאטער, קונסט און פערזוילונגען
(קאמוניקאטען)

היינט „ציגײנערין“ אין פילהארמאניע

נאך אן׳איבעררייס פון צוויי טעג, צוליב די קאנצערטען — ווערט געגעבן היינט, דאנערשטאג, מארגען פרייטאג און שבת 4 בײטאג און 9 אוונט די שטארק אויסגענומענע פיעסע „די ציגײנערין“ צום 10-טען מאל.

די פיעסע איז געשפילט געווארן א גאנצע וואך ביי פול-געפאקטע הייזער.

עס האבען ערפאלג אלע אקטיארען, עס איז א ביזעס די דעקאראציעס אין פילהארמאניע און דער גרויסער כאר און ארקעסטער מאכען א קאלאסאלען רושם.

„רחלים קינדער“ מיט לוסי און מישא גערמאן

„רחל׳ס קינדער“ זעהט שוין היינט א שם-דבר אין לאדז. אבער מעהר פון אלעם בעגייסטערט דעם לאדזער פובליקום רחל אליין, אין דער גלענצענדער אינטערפרעטאציע פון דער הארציגער לוסי גערמאן.

„רחל׳ס קינדער“ איז אן׳אמת׳ע דעמאנסטראציע פון הארץ און געפיהל, און נישט אומזיסט האט די אמעריקאנער קריטיק זיך ארויסגעזאגט, אז די דאזיגע פארשטעלונג איז אן׳איבערלעבונג. וואס וועט לאנג לעבען אין אונזער זכרון.

היינט, מארגען, קומען אלע אין „ראזמאיטאשטשי“ טעאטער זעהען „רחל׳ס קינדער“.

אקאדעמישער קינסטלער - אנסאמבל „פיקאלאי“ פון ווילנא אין לאדז

מיטוואך, דעם 18-טען נאוועמבער ד. י. 8.30 אוונט וועט אויפטרעטען אין פילהארמאניע דער אקאדעמישער קינסטלער-אנסאמבל „פיקאלא“ אין זיין אריגינעלען רעפערטואר.

אמעריקאנער פיאניסט אין פילהארמאניע

דער ענערגישער דירעקציע פון לאדזער פילהארמאניע איז געלונגען צו אנגאזשירען נאר אויף 1 קאנצערט דעם פענאמענאלען אמעריקאנער פיאניסט — ווירטואז שורע טשערקעסקי, דעם בעריהמטעסטען שילער פון מייסטער יוזעף האפמאן.

דער קאנצערט קומט פאר דינסטאג, דעם 17-טען נאוועמבער ד. י. 8.30 אוונט.

נישט קוקענדיג אויף זיין יונגען עלטער קאנצערטירט שוין זייט עטליכע יאהר דער דערמאנטער קינסטלער אין אמעריקא מיט ריזיגען ערפאלג.

פון שטאט׳ישען טעאטער

היינט 8.30 אוונט ווערט געשפילט „מענשען אויפן אייז“.

מארגען פרייטאג 8.30 אוונט ווערט געגעבען אלס פרעמיערע די דריי אקטיגע פיעסע פון אריעל „מאנספערשוין“.

Dr. med. LEON FAMILIER
אינערליכע און קינדער - קראנקהייטען
6. שערפינג 37 בענעדיקטא
נעהמט אן פון 5—7 נאכמ.

ראדיא - פראגראם

דאנערשטאג דעם 12-טען נאוועמבער

6.33 גימנאסטיק, 6.50 מוזיק (פליטען), 7.15 ידיעות, 7.35 מוזיק (פליטען), 8 אוידיציע פאר שולען, 11.30 מוזיק. אוידיציע פאר פאלקס-שולען, 11.57 צייט-סיגנאל, 12.03 מוזיק (פליטען), 12.40 אריעס פון אפערעס (פליטען), 12.50 ידיעות, 1 „קאנצערט זשוטשען“. 2.57 לאדזער בערזע, 3 ווירטשאפטליכע ידיעות, 3.15 רעקלאמע-קאנצערט, 3.40 תשובות אויף בריף, 4 מוזיק (פליטען), 420 אוידיציע פאר עלטערע קינדער, 4.35 אריעס און לידער, 5 רעפעראט, 5.15 קאנצערט, 5.50 „בוך און וויסען“, 6 אקטועלער שמועס, 6.10 ספארט-ידיעות, 6.20 אפערן-אריעס, אויסגעפיהרט פון יוזעף שמידט (פליטען), 6.35 ווירטשאפטליכער שמועס, 6.50 אקטועלער שמועס, 7 הערשפיל, 7.30 פערוויילונגס-קאנצערט, 8.30 שמועס, 8.45 אוונט-ידיעות, 8.55 אקטועלער שמועס 9 קאנצערט פון פוילישע קאמפאזיטארען, 10.05 טאנץ-מוזיק.

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

היינט און פאלגענדע טעג
Wallace Beery
אין דעם גרויסען פילם פול מיט ראמאנטיזם א.ג.
„דער העלד“
אין די איבעריגע ראלען: JOHN BOLES, Barbara STANDWICK
אויסערדעם: קאלירטע צוגאבען און אקטועליטעטען פון P.A.T.
פרייזען פון די פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54 גר. א

די מאדערנע
טאנץ-שולע
אויף פיעטריקאווער 89
קווער אפיצינע פארטער
אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיפלאמירטען טאנץ-לעהרער
S. RUBINSZTAJN
נעמט אן איינשרייבונגען פאר אנפאנגער טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אוועגד.
בעמ. פאר אוואנסירטע שפה און זונטאג פראקטישע לעקציעס.
ספעציעלע שטונדען פאר לאנג-געקליידעטע.
מיט עבטונג
דיפלאמירטער טאנץ-לעהרער.
ס. רובינשטיין.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בושעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד״ר קויפמאן, ד״ר דינענזאן, ד״ר רויטער, ד״ר שפירא, ד״ר נאדעל, ד״ר י. איציקזאן, ד״ר סטופאי, ד״ר ספירא, ד״ר שמיר-נעלד נערוועז-קראנקהייטען
און דענטיסטין סטאראפאלסקא.
וויזיטען אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע הילף. קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע און רענטגען.
אלע ארט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אנדערע).

DR.
S. Kantor
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
90 פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 6—9 אוו.

Dr. med.
P. KOTOK
CHOROBY WEWNĘTRZNE
przyjmuje od 5–7 wiecz.
Zeromskiego 44, tel. 114-25
POWRÓCIŁ.

לעטשניצע
פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוועגד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעגליך א געעפענט מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

בעקומען אויסצייכנונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעדט פון איירופא און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פארקויפט אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדן און פערפומעריעס.
Fabr. Chem. - Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער - שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוועגט
זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

DR.
Michał URBACH
נערוועז און אינערליכע קראנק.
הייטען און פיזיקאלישע טעראפיע
נעמט אן פון 1—2 און פון 5—7 נאכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. med
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11
פון 12 ביז 1 בייטאג.

ד״ר מעד.
שמעון גרינבערג
פילסודסקיעגא 55
טעל. 168-58
נעמט אן פון 12-1 און פון 5—7 אוו.

וויכטיג פאר אלע!
בריפפויגען, מאנהערטען, רעקלאמען, מעמארענדומס, חתונה-קארטען, אערש. עטיקעטען.
מיטען-עטיקעטען, מאס-ביכער, ברויט-עטיקעטען, טריקא-עטיקעטען, שטריטף באנדעראר און מוויטאריושען,
מיט די מאדערנסטע שריפט
עמפפעהלט
די שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
לאדז, צעגעלניאנא 8 טעל. 255-09

די ביליגסטע קוועלע
פון אלערארט
נײ-מאשינען,
טיילען, נאדלען אז״וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

ספעציעלע
לעטשניצע
פאר פרויען-קראנקהייטען
און אקושעריע
ZGIERSKA 24
Dr. FELDMAN פון 3 ביז 6 | Dr. PRAPORT פון 10 ביז 1

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערוועז-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

ד״ר דניאל קאהן
5 שטערלינגא 5
טעל. 228-08
אינערליכע און נערוועז-קראנקהייטען
עלעקטרא-טעראפיע
נעהמט אן פון 5 ביז 7 אוונד.

בחנם ווערט צוגעפאסט אלערליי ילעזער!

„OPTICUM“
28 פיעטריקאווער 28
בעזיצט אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, קאמבינירטע גלעזער, טערמאמעטערס, אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
ס׳ווערן אויך אויסגעפיהרט זאמטל. רעפאראטורע פינקטליך און רעעל. — געדענקט דן טרעם
עס הערען אנגענומען אלע ארט רעצעפטען פון די ה״ה דאקטוירים.

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר א ונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אוונד.
זונטאג און חגאות פון 10—12 בייטאג.

לעטשניצע
פאר וועגערישע-קראנקע מענער - שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרויען-דאקטער פון 11-1 און פון 5-7 אוונט.
א בעראטונג 8 זל.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-טראקט
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט
צוריקגעקעהרט

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו

געפונען געווארען
עס איז געפונען געווארען א וועקסעל אויף 100 זל. אויסשטעלער Laura Schächter, Lwów, Serbska 2b na zlec. Ch. Lerer, Lwów.
אפצוגעהמען געגען אנאנס-קאסטען אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 10 ווערטער

פרייע פאסטענס
ס׳איז נויטיג א מיידעל צו שטובארבייט צו העלפען און אין געוועלב. אנדזשעיא 45, אין געוועלב.

ס׳ווערט געברויכט קוואליפיצירטע דאמען-שניידער-נייטלען צו בעשטעלען ביי ראזענבלאט, פיעטריקאווער 111.

פערשידענעס

ס׳איז פערלוירען געווארען אין קינא „קאפיטאל“ א ביכעל מיט פערשידענע פאקוויטאנציעס, וועלכע האבען פאר קיינעם קיין ווערט נישט. אפצוגעבען געגען גרויסע בעלוינונג טשעשעלסקא 31 גוטמאן.

א יידישער שלאסער. וואס בעהערשט די פוילישע שפראך, אין עלטער פון צירקא 30 יאהר, קען זיך מעלדען אין מעטאל-צעך, גדאנסקא 40 צווישען 6-8 אוועגד, זונטאג, דעם 15/XI 1936

ראקאלען

א לעצט מעבלירט צימער צו פארמיטען אויך נאכטלעגער פאר איינע אנשטענדיגע יונגעליים, מיט בעקוועמליכקייטען, פילסודסקיעגא 39. וואהנ. 33

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט שרייבען א גוטען יידישען בריף אין 20 טעג אפילו דעם וואס קען גארנישט שרייבען. די עלטער שפילט נישט קיין ראלע. אלעיע 1-טער מאי 14 ליפשיץ.

אין פערלויף פון 3 מאנאטען לערנט איך די העברעאישע שפראך און וויסען און אין שריפט מיט אלע כללים ודקדוקים אויך מפטיר מיט א דרשה צו א בר מצוה. פרייז צוגענגליך. מיין אדרעס: גדאנסקא 24, לעהרער א. איטקין.

אנאנסען - פרייז:

פאר׳ן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו״ט — 24 גר. נאכן טעקסט — 12 גר. פרייטאג און ערב יו״ט — 18 גר. פאר א מילימעטער-שורה אין דער זייט 10 שפאלטען.

אין טעקסט — 40 ר. פרייטאג און ערב יו״ט — 60 גר. פאר א מילימעטער-שורה. אין דער זייט 4 שפאלטען. נעקראלאגען: 20 גראשען א מילימעטער שורה (אין דער זייט 10 שפאלטען). קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל., יעדעס ווייטערדיגעווארט — 10 גראשען. אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט.

אבאנאמענטס-פרייז:

אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 7 זלאטעס א חודש; אמעריקא — 2 דאלאר א חודש.

מעהלערען וועלכע ענטרערען נישט פרינציפיעל דעם איפ האלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוק קען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס פאר׳ן אינהאלט און טערמין פון די אנאנסען איז די פערלאג נ י ש ט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ביימאג און ביינאכט אהן איבעררייס

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 22